

Medborgardeltagande och miljonprogramsområden i förändring

En fallstudie av Projekt DrottningH i Helsingborg

Bild 1. Bostadshus på Drottninghög. T.v. nyrenoverade lägenhetshus, t.h. ej renoverade. Fotot taget 20-03-2020 av Malin Andersson.

Malin Andersson
SGEL36
VT 2020
Examensarbete i samhällsgeografi, 15 hp
Handledare: Josephine Rekers

LUNDS
UNIVERSITET

Abstract

The aim of this qualitative case study is to describe and investigate the development of citizen dialogues, which is an important part of participatory planning. In order to include citizens, dialogues are used in projects intended to develop areas constructed during the Swedish public housing programme Miljonprogrammet. Projekt DrottningH, which was initiated 2011 in Drottninghög, Helsingborg, is one of these projects. Four citizen dialogues that have been or will be carried out within the project constitute the focus of this study. By exploring the motives, constraints and strategies to pursuing activities that engage the citizens in Projekt DrottningH, this thesis project shows how the approach to citizen participation has developed over time and what learnings this may contribute to other similar development projects that aim to include citizens. Therefore, the case study is based on the question; *How has citizen participation developed within Projekt DrottningH between 2011 and 2020 and what experiences can it contribute?* To answer this question, material was collected in the form of documents and five semi structured interviews with six people who are or have been involved in the project's citizen dialogues. Based on this material, it is clear that some of the motives, constraints and strategies have developed, whereas others have remained the same throughout the project. The motive democracy, the constraint consisting of a high requirement of resources and the strategy dialogue were continuously strong. However, the motive legitimacy was more significant in early stages of the project. Two key experiences from Projekt DrottningH that can potentially be useful in other contexts are the following: creating trust initially between citizens and project representatives is crucial; and that citizen dialogues demand a lot of resources regardless of when they take place.

Keywords: *Projekt DrottningH, Miljonprogrammet, citizen participation, participatory planning, social sustainability*

Nyckelord: *Projekt DrottningH, Miljonprogrammet, medborgardeltagande, deltagande planering, social hållbarhet*

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	6
1.1 Introduktion.....	6
1.2 Syfte och frågeställning	6
1.3 Avgränsning	7
1.4 Disposition	7
2. Bakgrund.....	8
2.1 Begrepp.....	8
2.2 Miljonprogrammet.....	9
2.2.1 Miljonprogramsområden idag	9
2.3 Medborgardialog i kommunal planering	10
2.4 Områdesbeskrivning.....	12
2.5 Projekt DrottningH.....	15
2.5.1 Strategier och mål	15
2.5.2 Medborgardialoger i Projekt DrottningH	16
3. Teoretiska utgångspunkter.....	17
3.1 Rätten till staden och deltagande planering	17
3.1.1 Nivåer av delaktighet.....	18
3.2 Medborgardialog	20
3.2.1 Definition.....	21
3.2.2 Motiv	21
3.2.3 Begränsningar	23
3.2.4 Strategier.....	25
3.3 Konceptuellt ramverk	26
4. Metodologi och material	27
4.1 Forskningsstrategi	27
4.2 Fallstudien.....	28
4.3 Datainsamling	28
4.3.1 Dokument	28
4.3.2 Intervjuer.....	29
4.4 Analytiskt ramverk	31
5. Resultat och analys.....	34
5.1 De jämförda dialogerna	34
5.2 Motiv till medborgardeltagande.....	35
5.2.1 Demokrati.....	36

5.2.2 Effektivitet	37
5.2.3 Legitimitet	37
5.2.4 Institutionella arrangemang.....	38
5.3 Begränsningar	38
5.3.1 Institutionella arrangemang.....	38
5.3.2 Bristande kvalitet.....	39
5.3.3 Resurskrävande	40
5.3.4 Yttre faktorer	41
5.4 Strategier	41
5.4.1 Information.....	42
5.4.2 Konsultation	43
5.4.3 Dialog	43
5.4.4 Inflytande.....	44
5.4.5 Medbeslutande.....	45
5.4.6 Hålla hög kvalitet	45
6. Slutsats och diskussion.....	46
7. Referenser.....	50
7.1 Empiriska referenser.....	54
7.1.1 Dokument	54
7.1.2 Intervjuer.....	54
Bilagor	56
Bilaga 1 – Intervjuguide	56
Bilaga 2 – Kodningsschema	57

Bilder, figurer och tabeller

Bild 1. <i>Bostadshus på Drottninghög</i>	1
Bild 2. <i>Drottninghög i förändring</i>	12
Bild 3. <i>En del av Drottninghögs centrum</i> ..	13
Bild 4. <i>Odlingsplatsen på Drottninghög</i>	35
Figur 1. <i>Referenskartan över Drottninghög</i>	11
Figur 2. <i>Andelen av befolkningen med utländsk bakgrund</i>	13
Figur 3. <i>Ohälsotal 2018</i> ..	14
Figur 4. <i>Arbetslöshet 2018</i>	14
Figur 5. <i>Tidslinje över medborgardialoger i Projekt DrottningH</i>	16
Figur 6. <i>Arnsteins delaktighetsstege</i>	19
Figur 7. <i>SKR:s delaktighetstrappa</i>	25
Tabell 1. <i>Respondenternas roller samt datum och varaktighet</i>	30
Tabell 2. <i>Kodernas beskrivning och ursprung</i>	32
Tabell 3. <i>Jämförelse av dialogernas motiv</i>	36
Tabell 4. <i>Jämförelse av dialogernas begränsningar</i>	38
Tabell 5. <i>Jämförelse av dialogernas strategier</i>	42

1. Inledning

1.1 Introduktion

Drottninghög är ett av flera miljonprogramsområden som konstruerades under Miljonprogrammet; den stora byggnadsvågen i 60-talets Sverige. I och med det starka förändringstryck som finns på Drottninghög, i likhet med många andra miljonprogramsområden, initierades utvecklingsprojektet DrottningH år 2011 av det kommunala fastighetsbolaget Helsingborgshem tillsammans med Helsingborg stad (Helsingborg stad, 2012). Drivkrafterna bakom förändringarna av miljonprogramsområden kan vara renoveringsbehov av existerande bostäder, möjlighet till exploatering och/eller en vilja att förändra den sociala problematiken som ofta präglar dessa områden (Boverket, 2015). Det gäller även för Projekt DrottningH, som ämnar lyfta både området och invånarna samt möjliggöra fördubbling av antalet bostäder med hjälp av förtätning (Helsingborg stad, 2012).

Med ett spirande globalt och nationellt intresse för delaktighet, social hållbarhet och upplyftandet av rösterna hos dem som inte vanligtvis hörs utgör frågan om medborgardeltagande i dessa och andra stadsutvecklingsprocesser en fråga med hög aktualitet och relevans (Castell, 2012). Medborgardeltagande blir extra viktigt på grund av de komplexa frågor som uppstår till följd av nutida samhällsförändringar såsom globalisering, urbanisering och migration. För att hantera frågor inom dessa områden krävs det kunskap om medborgares upplevelser, erfarenheter och idéer (Abrahamsson, 2019). Det influerar utvecklingen av miljonprogramsområden eftersom invånarna i många fall består av människor som tidigare varit exkluderade från beslutsfattande (Abrahamsson, 2019:462–463). Bostadsområdets växande betydelse som en plats för lokalt engagemang förstärker behovet av medborgardeltagande i miljonprogramsområden (ibid.). Ett genomgående fokus i Projekt DrottningH är att inkludera invånarna med hjälp av olika slags medborgardialoger för att arbeta för en socialt hållbar utveckling (Helsingborg stad, 2012), vilket återspeglar ambitioner inom planering baserad på medborgardeltagande. Projektets medborgardialoger utgör fokus för denna fallstudie.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med detta arbete är att beskriva och analysera dialogarbetet som genomförts och ska genomföras i Projekt DrottningH. Med utgångspunkt i medborgardialogernas motiv, strategier och begränsningar ska utvecklingen av projektets arbete med medborgardialoger från projektets start 2011 fram till idag år 2020 utforskas. Förhoppningen är att undersökningen av denna utveckling ska bidra med värdefulla erfarenheter till andra liknande projekt, exempelvis förtättningsprojekt i

miljonprogramsområden, som ämnar inkludera invånarna i utvecklingen. Frågeställningen lyder därför enligt följande:

Hur har medborgardeltagandet i Projekt DrottningH utvecklats mellan 2011 och 2020 och vilka lärdomar kan det bidra med?

Den övergripande frågeställningen ska utforskas med hjälp av följande tre underfrågor:

1. *Vilka motiv för medborgardeltagande finns det i Projekt DrottningH och hur har de utvecklats?*
2. *Vilka begränsningar för medborgardeltagande finns och hur har de förändrats?*
3. *Vilka strategier har använts och kommer användas för att uppnå motiven?*

1.3 Avgränsning

Denna uppsats är baserad på medborgardialoger i Projekt DrottningH. I projektet ingår de omkringliggande områdena Dalhem och Fredriksdal i viss mån, men eftersom Drottninghög är fokusområdet (Helsingborg stad, 2012) görs en geografisk avgränsning till Drottninghög (se Figur 1 för referenskarta). Ett fokus på projektet skapar även en tidlig avgränsning med start år 2011 fram till hur inställningen till och arbetet med medborgardeltagande ser ut idag år 2020. Dessutom görs en tematisk avgränsning genom att fokus läggs på dialoger, deltagande och social hållbarhet. Projekt DrottningH är samtidigt ett omfattande projekt som pågått i nästan 10 år (2011–2020) och många aktörer har varit och är inblandade. Det bidrar till att det genomförts ett stort antal dialogprocesser, exempelvis med byggherrar i uppstarten av projektet. Likaså har det hållits kontinuerliga dialoger med marknadsaktörer för att locka framtida invånare till området (Helsingborg stad, 2012). Uppsatsen avgränsas till att behandla dialoger som förts med medborgare på grund av den stora betydelsen medborgardialoger har både inom projektet (ibid.) och inom deltagande planering överlag (Tahvilzadeh, 2013; Boverket, u.å.). Ett fokus på projektets perspektiv utgör ytterligare en avgränsning. En uppsats med ett annat fokus hade kunnat undersöka huruvida de invånare som medverkat vid dialoger upplever att deras synpunkter kommit fram. Genom att fokusera på aktörerna som driver projektet, det vill säga Helsingborg stad och Helsingborgshem, underlättas möjligheten att urskilja lärdomar för andra liknande projekt.

1.4 Disposition

Inledningsvis presenteras bakgrunden till denna studie i form av definitioner av begrepp samt miljonprogrammets historia och nutida tillstånd. Riktlinjer kring medborgardialog i kommunal planering i Sverige samt en beskrivning av området Drottninghög och Projekt DrottningH är också inkluderat. Det följande avsnittet behandlar studiens teoretiska ramverk som bygger på vad det finns för motiv, begränsningar och strategier med medborgardialoger. Därefter diskuteras de metoder som använts, vilket i detta fall är en fallstudie där material insamlats med hjälp av dokument och intervjuer. Sedan

beskrivs det analytiska ramverket som används för att bearbeta materialet i den följande analysen. Avslutningsvis presenteras slutsatsen som är att projektets motiv, begränsningar och strategier har utvecklats på olika sätt, vilket kan utgöra användbara lärdomar för andra liknande projekt. Det är dock av stor betydelse att anpassa medborgardialoger till respektive sammanhang.

2. Bakgrund

2.1 Begrepp

Medborgare. Begreppet medborgare används i denna uppsats i bred bemärkelse. Det är inte grundat på juridisk eller nationell tillhörighet utan på personer som bor, lever och/eller är aktiva inom det berörda området (baserat på definitioner av Abrahamsson, 2019 samt SKR¹, 2019a).

Medborgardeltagande. Medborgardeltagande innebär att människor på något sätt involveras i processer och beslut som påverkar dem. Det är en förutsättning och en grundsten för ett demokratiskt samhälle (Arnstein, 1969).

Medborgardialog. Medborgardialog är en av de mest betydelsefulla formerna av medborgardeltagande (Tahvilzadeh, 2013). Det går att skilja på brukar- respektive medborgardialog, där det tidigare är riktad mot en grupp användare, eller brukare, av en specifik tjänst (SKR, 2019a). I detta arbete används Tahvilzadehs (2015a) breda definition av medborgardialoger som: ”*ett möte mellan medborgare och politiker eller tjänstepersoner med ansvarspositioner i offentliga organisationer*” (Tahvilzadeh, 2015a:6).

Social hållbarhet. Social hållbarhet är ett brett och omdiskuterat begrepp. I den sociala hållbarhetsdimensionen ingår frågor som behandlar jämlikhet, trygghet, lika tillgång till olika typer av service och ett jämlikt inflytande. Frågorna är ofta av komplex karaktär, vilket stärker behovet av delaktighet för att kunna hitta lämpliga lösningar (Abrahamsson, 2019:478–480). Social hållbarhet går även relatera till samhällsplanering och stadsutveckling. Nyström och Tonell (2012:222) menar att en socialt hållbar stadsutveckling grundas i ett ideal där den fysiska miljön består av blandade funktioner och bebyggelse i mänsklig skala samt förutsättningar för integrering och varierad användning av stadsrummet. Närvaro av mötesplatser och människors möjlighet att delta i utvecklingen av sitt område utgör också viktiga aspekter (ibid.).

¹ Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) bytte under hösten 2019 namn till Sveriges Kommuner och Regioner (SKR, u.å.a). I detta arbete kommer det uppdaterade namnet SKR användas.

2.2 Miljonprogrammet

Under efterkrigstiden var uppdelning av stadens funktioner, såsom service, bostäder och arbetsplatser, ett vanligt förekommande inslag i svensk stadsplanering. Ett fokus på bilism bidrog till långa avstånd inom städernas gränser. Samtidigt fanns ett ideal om närhet inom varje stadsdelsområde, där den grundläggande servicen skulle finnas tillgänglig lokalt (Nyström & Tonell, 2012:167–168). Det var under dessa förutsättningar samt med ett högt tryck på bostäder som det byggdes över en miljon bostäder, vilket går under namnet Miljonprogrammet (Boverket, 2014). Under miljonprogramsåren, som sträcker sig mellan 1965 och 1974, skedde en standardiserad byggnation av bostäder i stadens periferi. Den snabba byggnationen reflekterade nationellt uppsatta mål om ökat bostadsbyggande för att besvara den stora efterfrågan på bostäder i Sverige (ibid.). Det fanns dessutom en ambition att hantera en växande fattigdom i Sverige med hjälp av nya bostäder (Arnstberg, 2000:32). Även om det fanns en strävan efter närhet till lokal service i miljonprogramsområdena, var underlaget för det lokala centrumet inte alltid tillräckligt. Det skapade därför i vissa fall tomma bostadsområden i utkanten av stadens kärna (Nyström & Tonell, 2012:168). Utöver den perifera placeringen och det lokala centrumet är även tillgång till grönområden som omringar de många gånger bilfria bostadsområdena vanligt förekommande i miljonprogramsområden (Kristensson, 2012).

2.2.1 Miljonprogramsområden idag

Den höga byggnadstakten gjorde att behovet av flerbostadshus mätades i början av 70-talet (Boverket, 2014). Det har bidragit till att efterfrågan på en del av de bostäder som byggdes under miljonprogramsåren inte varit särskilt hög, och programmet sågs följaktligen ganska tidigt som ett misslyckande. Områdena har dessutom präglats av dåligt rykte till följd av bland annat höga skadegörelsenivåer (Boverket, 2015). Det gäller inte minst i media, där miljonprogramsområden många gånger framställs som problematiska (Arnstberg, 2000:106–107). Hyran på miljonprogramsområdenas bostäder har därmed i många fall hamnat på en relativt låg nivå. Bristen på framförallt billiga hyreslägenheter under senare år har bidragit till att dessa områden attraherat personer med lägre socioekonomisk status. Det skapar en ökad social segregering där personer med mindre resurser, exempelvis studenter eller nyanlända invandrare, hyr sin bostad inom ett och samma område (Boverket, 2015).

Många av husen som byggdes under miljonprogrammet börjar nå slutet av sin livslängd och är i stort behov av renovering både ut- och invändigt. En del kommuner väljer att riva bostadshusen från miljonprogrammet till följd av uthyrningssvårigheter eller höga renoveringskostnader (Boverket, 2014). De tekniska bristerna, som både kan bero på byggnadernas livslängd och ursprungliga byggnationsbrister, utgör en drivkraft till att utveckla miljonprogramsområden (Särnbratt, 2006). Ytterligare orsaker till förändringen av miljonprogramsområden är den fysiska strukturen, exempelvis bristfälliga gemensamma ytor och standardiserade bostadsmiljöer (ibid.) samt en önskan om att

utjämna sociala olikheter (Boverket, 2015). Behov av förtätning är ännu en anledning till att miljonprogramsområden utvecklas eftersom grönytorna framstår som en möjlighet för städer att växa utan att exploatera åkermark (Kristensson, 2012). Förtätning av miljonprogramsområden riskerar att bygga bort existerande kvaliteter, exempelvis gröna ytor och lågtrafikerade gator (ibid.).

Bostadsområdet har inte enbart en rent praktisk betydelse, utan det spelar även stor roll vad gäller samhörighet och identitetsskapande (Arnstberg, 2000:96). Abrahamsson (2019:461) menar att bostadsområdet får en förnyad betydelse på grund av nutida samhällsodaningar, såsom globalisering, urbanisering och förändrade flyttmönster. Dessa förändringar bidrar till att människors engagemang på nationell skala minskar. Engagemanget på lokal nivå tenderar däremot öka. Bostadsområdet etableras som ett tredje politiskt rum utöver arbetsplats och hem, som en plats för tillhörighet och samhälleligt engagemang (Abrahamsson, 2019). I och med de renoveringsbehov som finns i ett stort antal miljonprogramsområden (Boverket, 2014) utgör det ett tillfälle att inkludera grupper som varit eller som upplevt sig vara exkluderade från beslutsfattandet. Det kan exempelvis ske i dialoger om önskad renoveringsnivå (Abrahamsson, 2019:462–463). Medborgardeltagande som kompletterar lagstadgade medborgardialoger har initierats i ett flertal miljonprogramsområden (Särnbratt, 2006).

2.3 Medborgardialog i kommunal planering

Enligt Plan- och bygglagen (PBL) ska medborgardialoger genomföras i vissa skeden i planprocessen, vilket framkommer i Boverkets (u.å.) *Vägledning om medborgardialog för fysisk planering*². I Sverige har kommunerna planmonopol, det vill säga att kommunerna ansvarar för att skapa förutsättningar för bebyggelse genom att upprätta lämpliga planer och säkerställa att det sker enligt PBL (Boverket, 2019). Det är därmed kommunerna som har det yttersta ansvaret för att medborgardialoger genomförs i samband med planer. Enligt PBL (SFS 2020:76) ska kommunens medlemmar, alltså individer som är folkbokförda, äger fastighet eller betalar skatt inom berörd kommun (Boverket, u.å.), få möjlighet att påverka både översikts- och detaljplanering. Det kan ske i form av samråd, vilket går att se som en typ av medborgardialog. Samtidigt kan avgörande beslut redan vara fattade när samrådet hålls, särskilt när det gäller detaljplaner. Valfungerande samråd inför den översiktliga kommunala planeringen är därför av stor betydelse eftersom det finns större möjlighet till medborgardeltagande om de genomförs på ett tidigt stadiet (ibid.). Medborgardialoger utgör en viktig grund för kunskapsbyggande i den kommunala planeringsprocessen, även om det ibland bemöts av misstänksamhet till följd av extra resurser som krävs och eventuellt ovisst resultat (Nyström & Tonell, 2012:322). Detta utvecklas ytterligare i de teoretiska utgångspunkterna.

² Boverkets vägledning är en nedladdningsbar PDF som baseras på webbsidor publicerade mellan 2018 och 2020.

Referenskartan över Helsingborg och Drottninghög

Teckenförklaring

- Knutpunkten Centralstation
- Drottninghög gräns
- Järnväg
- Färjeled
- Större väg
- Övrig väg
- Öppen mark/åker
- Bebyggt område
- Industriområde
- Lövskog
- Skog, barr- och blandskog
- Vattenyta
- Byggnader

Figur 1. Referenskartan över Drottninghög. Kartlayout: Malin Andersson, 2020. Kartdata: Lantmäteriet.

2.4 Områdesbeskrivning

Som referenskartan visar är Drottninghög placerat i nordöstra Helsingborg. Området var tidigare en del av stadens yttre kant men i takt med att Helsingborg växer, både till yta och invånarantal, ökar trycket på exploatering (Helsingborg, 2012). Detta är ett vanligt förekommande fenomen bland miljonprogramsområden (Kristensson, 2012).

Drivkrafterna till förändringen grundas både på tekniska och sociala aspekter, men även på möjligheten att förtäta området för att tillgodose framtida behov av bostäder kopplade till Helsingborgs antagna befolkningsökning (Helsingborg stad, 2012).

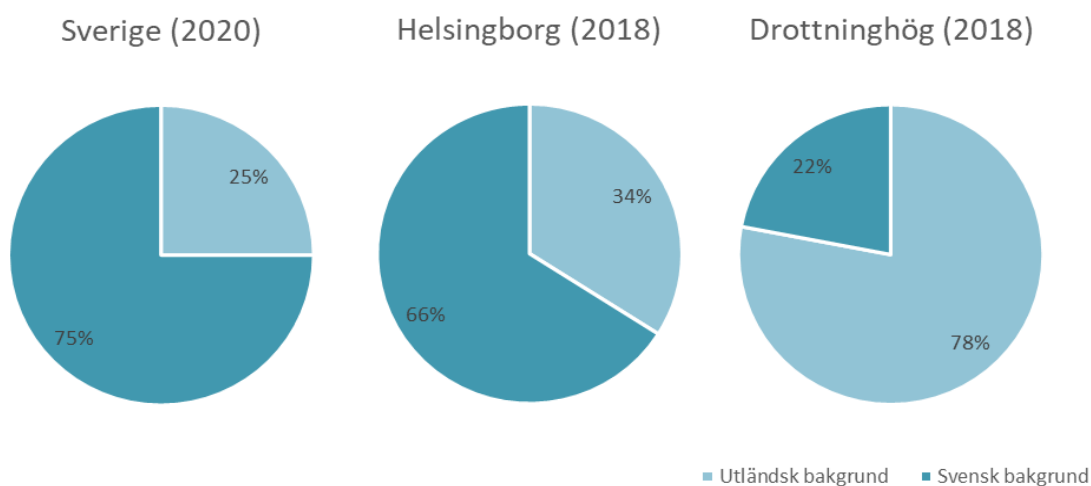
Bild 2. Drottninghög i förändring. T.v. nybyggda hus, t.h. renoverade hus. I bakgrunden skimtar ytterligare en nybyggnation. Fotot taget 30-03-2020 av Malin Andersson

Många av de nuvarande bostäderna på Drottninghög byggdes på initiativ av det kommunala fastighetsbolaget Helsingborgshem mellan 1966–1969 som en del av Miljonprogrammet (Helsingborg stad, 2012). Miljonprogrammets ideal avspeglas i Drottninghögs centrum med tillgång till butiker och olika typer av service nära bostaden, exempelvis biblioteket som visas i Bild 3. Biltrafik är endast möjligt vid några omkringliggande gator. Bostadsgårdarna mellan husen och andra privata och offentliga grönytor utgör ytterligare karaktärsdrag för Drottninghög (ibid.), likaväl som för andra miljonprogramsområden (Särnbratt, 2006). År 2016 fanns det ungefär 1100 bostäder på Drottninghög. Det pågår dock ett flertal nybyggnationer som en del av utvecklingsprojektet DrottningH där området ska förtätas och möjliggöra byggnation av dubbelt så många bostäder (Helsingborg stad, 2018a).

Bild 3. En del av Drottninghögs centrum. Fotot taget 20-03-2020 av Malin Andersson.

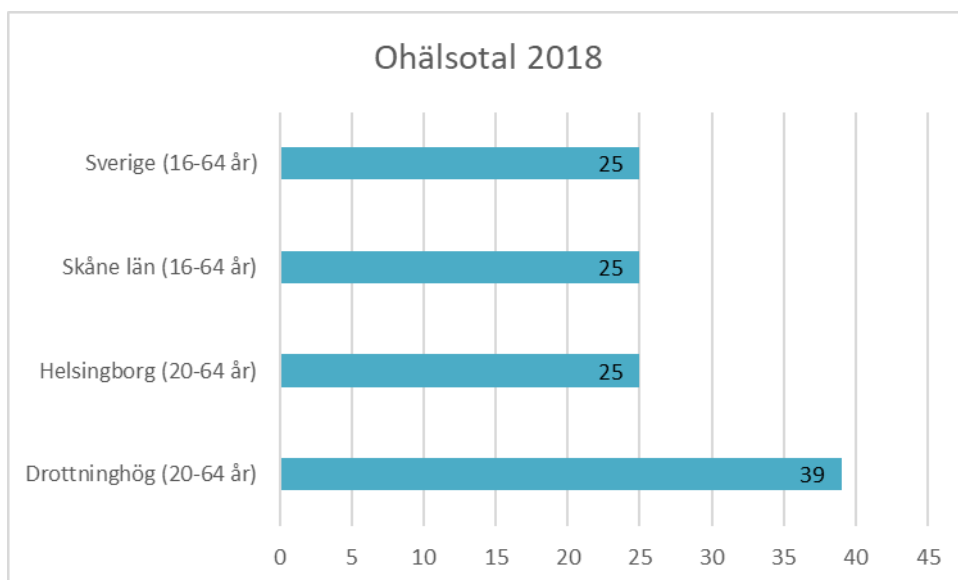
Drottninghög bär med andra ord många karaktäristiska fysiska drag för områden som konstruerades under miljonprogrammet. Området skiljer sig dock i vissa avseenden från övriga Helsingborg och Sverige, inte minst vad gäller befolkningssammansättning. År 2018 bodde det 3000 invånare på Drottninghög och invånarna bestod av en högre andel unga än i övriga Helsingborg (Helsingborgs stad statistikdatabas, 2019) På Drottninghög var 34% av invånarna i åldersgruppen 0–19 år gamla 2018, medan samma siffra för hela Helsingborg var 23% (ibid.). Det bor även en högre andel personer med utländsk bakgrund³ på området i jämförelse med Helsingborg och det nationella medlet, vilket illustreras i Figur 2.

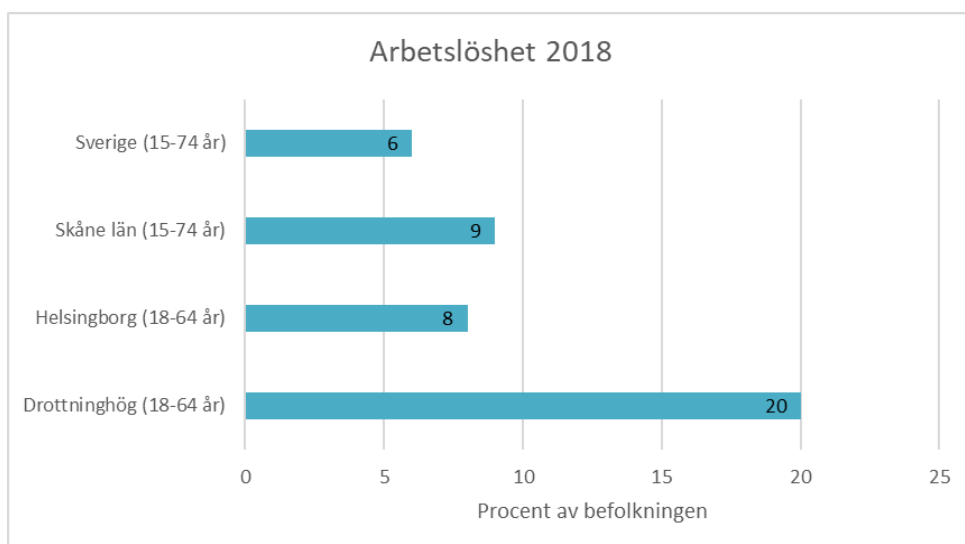
Figur 2. Andel av befolkningen med utländsk bakgrund på Drottninghög, i Helsingborg samt i Sverige. Författarens layout. Data: Helsingborgs stad statistikdatabas (2019) och SCB (2020a).

³ Definition: "Personer med utländsk bakgrund är personer som är utrikes födda eller personer födda i Sverige som har två utrikes födda föräldrar." (SCB, 2020a)

Dessutom finns det ett flertal sociala aspekter där Drottninghög skiljer sig från Helsingborg. Dessa skillnader består bland annat av lägre utbildnings- och inkomstnivåer på Drottninghög (Helsingborg stad, 2012). Som Figur 3 och 4 nedan visar, skiljer sig området även gällande ohälsa⁴ och arbetslöshet i förhållande till Helsingborg, Skåne län och Sverige.

Figur 3. Ohälsotal 2018. Författarens layout. Data: Helsingborg stads statistikdatabas (2019) och Försäkringskassan (2019). Siffrorna är avrundade till heltal.

Figur 4. Arbetslöshet 2018. Författarens layout. Data: Helsingborg stads statistikdatabas (2019) och SCB (2020b). Siffrorna är avrundade till heltal.

⁴ Definition: "Ohälsotalet är Försäkringskassans mått på frånvarodagar som ersätts från sjukförsäkringen under en 12-månadersperiod. Antal utbetalda dagar med sjukpenning, arbetsskadesjukpenning, rehabiliteringspenning samt sjukersättning/ aktivitetsersättning (före år 2003 förtidspension/ sjukbidrag) från socialförsäkringen relaterat till antal registrerade försäkrade (befolkningen) 16-64 år." (Försäkringskassan, 2019)

2.5 Projekt DrottningH

Projekt DrottningH initierades år 2011 på grund av ett renoveringsbehov av de befintliga bostäderna på Drottninghög. Det sågs som en möjlighet att förtäta området för att kunna besvara den förväntade befolkningsökningen i Helsingborg utan att lägga beslag på den omkringliggande åkermarken (Helsingborg stad, 2012). En annan drivkraft till projektet utgjordes av att hantera sociala skillnader mellan Drottninghög och övriga Helsingborg, varav några har diskuterats ovan. Dessutom har området präglats av dåligt rykte och framställts som ett område drabbat av oro och kriminalitet, vilket skiljer sig från bilden hos människorna som bor där. Invånarna uppskattar istället de bilfria bostadsområdena, grönytorna och den sociala gemenskapen. Det framhålls i en intern utvärderingsrapport om projektets arbete av arkitekten och forskaren Ingrid Svetoft (2016), utförd på uppdrag av Helsingborg stad. Segregationen och det dåliga ryktet var därför ytterligare anledningar till att projektet startades (Svetoft, 2016).

Projektets kontinuerliga arbete sker i en projektgrupp som leds av projektledaren med stöd i bland annat stadsbyggnads- och stadsledningsförvaltningen samt andra förvaltningar eller utomstående aktörer vid behov (Svetoft, 2016). Helsingborgshem utgör ännu en närvarande part vid projektgruppsmötena, och är tillsammans med Helsingborg stad projektägaren. Projektgruppen svarar under en styrgrupp där bland annat stadsdirektören, stadsbyggnadsdirektören och Helsingborgshems vd ingår. De står i sin tur under en politisk styrgrupp (ibid.).

2.5.1 Strategier och mål

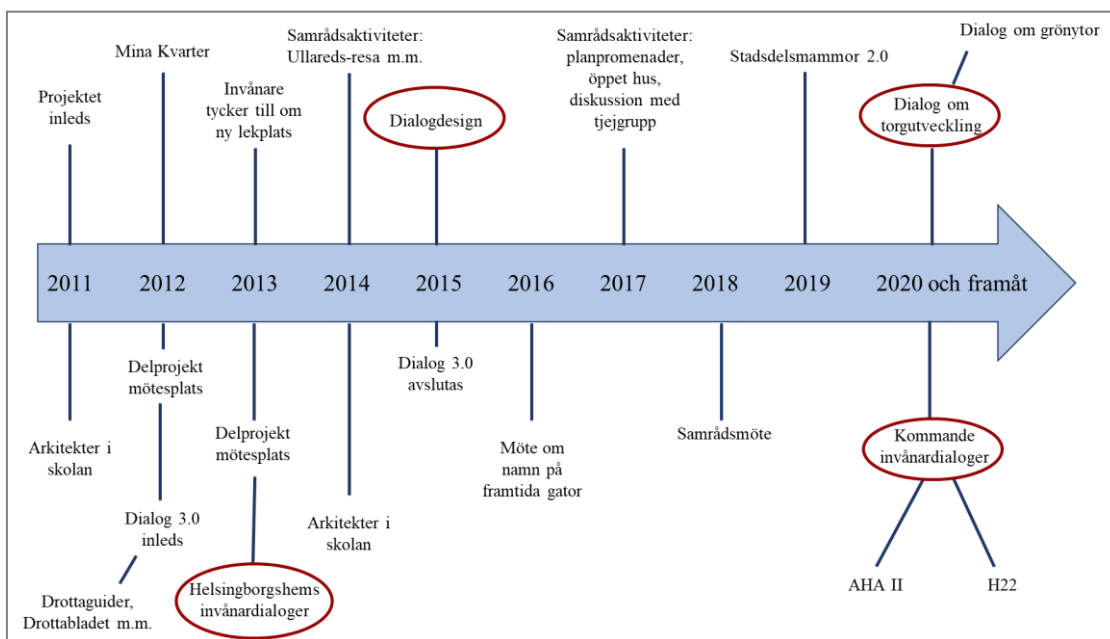
En målsättning med projektet är att det ska vara lika bra att bo på Drottninghög som någon annanstans i Helsingborg. Projektet ämnar även vara en föregångare för Helsingborgs och andra kommuners arbete med utvecklingen av miljonprogramsområden (Helsingborg stad, 2012; 2018a). För att bli en föregångare bygger arbetssättet bland annat på att prova nya metoder för kommunikation och dialog. Det gäller både inom projektet och med externa aktörer, inklusive medborgare (Svetoft, 2016). I planprogrammet för Drottninghög (Helsingborg stad, 2012) framkommer projektets fyra fokusområden; grön urbanitet, barn och unga, tillhörighet samt hållbarhet. I fokusområdet tillhörighet behandlas frågan om delaktighet;

”Utvecklingen av Drottninghög ska ske tillsammans med de som bor och verkar på området, tillhörighet skapas bl.a. genom delaktighet, inflytande och medvetenhet.” (Helsingborg stad 2012:42)

Delaktighet ska därmed vara ett genomgående inslag i de tre övergripande utvecklingsstrategierna öppna, koppla och förtäta (Helsingborg stad, 2012). Strategin öppna innebär att områdets existerande värden ska lyftas fram. Med strategin koppla är syftet att minska barriärerna inom Drottninghög och samtidigt skapa bättre förbindelser med övriga Helsingborg. Förtätning, den tredje strategin, antas kunna bidra med en blandad bebyggelse med variation i funktioner, äganderättsformer och invånare (Helsingborg stad, 2012; 2018a). Svetoft (2016) framhåller de höga ambitionerna för

inkludering, förtätning samt social och ekologisk hållbarhet som en stor utmaning för projektet. Till det hör utmaningar relaterade till bevarandet av existerande kvaliteter, exempelvis bostadsgårdarna, samt att bedriva projektet med stöd och förtroende bland invånarna. Den senare utmaningen har hanterats genom att bedriva medborgardialoger i varierande former i olika skeden av projektet, vilket visualiseras i Figur 5.

2.5.2 Medborgardialoger i Projekt DrottningH

Figur 5. Tidslinje över medborgardialoger i Projekt DrottningH. De inringade dialogerna utgör fokus för denna studie. Författarens layout. Källa: DrottningH (u.å.), Helsingborg stad (2012), Svetoft (2016) samt denna studiers insamlade material. Med reservation för att ytterligare dialoger kan ha förekommit.

Tidslinjen visar några av de medborgardialoger som genomförts och ska genomföras som en del av Projekt DrottningH. Den markerar även de fyra dialoger som utgör fokus för denna fallstudie. Utöver dessa tidsligt avgränsade medborgardialoger har även ytterligare dialoger genomförts kontinuerligt under projektet. Projektet har bland annat använt sig av en orange husvagn vid lokala och nationella evenemang för att skapa intresse och informera om projektet för Drottninghögs invånare och andra intressenter (Svetoft, 2016; SKR, 2017a). Dessutom har en 3D-modell av området använts i liknande syfte (Svetoft, 2016). DrottningH, en kommunikationsplattform eller ”inspirationssajt” (SKR, 2017b) för inblandade att kommunicera nyheter, har fortsatt att vara aktiv även efter avslutandet av Dialog 3.0. Utöver det så tillkommer även den personliga kontakten och de informella samtalen som förs på daglig basis på området mellan Helsingborgshem och deras hyresgäster (Svetoft, 2016).

Sammanfattningsvis utgör DrottningH på många sätt ett karaktäristiskt miljonprogramsområde och Projekt DrottningH delar ambitioner med andra liknande projekt som syftar förändra dessa områden. De liknande förutsättningarna och ambitionerna kan underlätta en generalisering av de motiv, begränsningar och strategier

som förekommer i projektets medborgardialoger till att gälla även för andra liknande fall. Eftersom projektet har pågått sen 2011 kan erfarenheterna av medborgardeltagandets utveckling vara betydelsefull kunskap för andra liknande förändringsprojekt som fokuserar på medborgardialoger och är i ett tidigare stadiet. Samtidigt har området och projektet även unika förutsättningar, vilket i viss mån försvårar en sådan generalisering. Denna diskussion utvecklas i kommande avsnitt (främst i 4. *Metodologi och material* och 6. *Slutsats och diskussion*).

3. Teoretiska utgångspunkter

De teoretiska utgångspunkterna grundas på betydelsen av medborgerligt inflytande för att öka delaktigheten och skapa en socialt hållbar utveckling. Först beskrivs framkomsten av ett ideal kopplat till medborgardeltagande samt Arnsteins (1969) modell som illustrerar olika delaktighetsnivåer och problematiserar ett symboliskt användande av deltagande. Avsnittet därefter definierar medborgare och medborgardialog samt diskuterar vad det finns för motiv, begränsningar och strategier i genomförandet av medborgardialoger. Avslutningsvis presenteras det konceptuella ramverket som används i den efterföljande analysen.

3.1 Rätten till staden och deltagande planering

Idéer om allmänt deltagande i planeringsfrågor började utvecklas under 1960-talet (Berman, 2017:26). Det reflekteras i Lefebvres (1968) tankar om människors rätt till staden, vilket uttrycks i hans verk *Le Droit à la Ville*. Där framställs staden som ett konstverk (*oeuvre*) snarare än en handelsplats. Vikten av att konstverket utgör en del i att tillfredsställa människans behov av kreativa aktiviteter understryks, vilket förutsätter tillgång till stadsrummet (Lefebvre, 1996:147). Rätten till staden innebär invånares rätt att ha tillgång till och kunna påverka sin omgivning till fullo;

“The right to the city manifests itself as a superior form of rights: right to freedom, to individualization in socialization, to habitat and to inhabit. The right to the oeuvre, to participation and appropriation (...) are implied in the right to the city.” (Lefebvre, 1996:173–174)

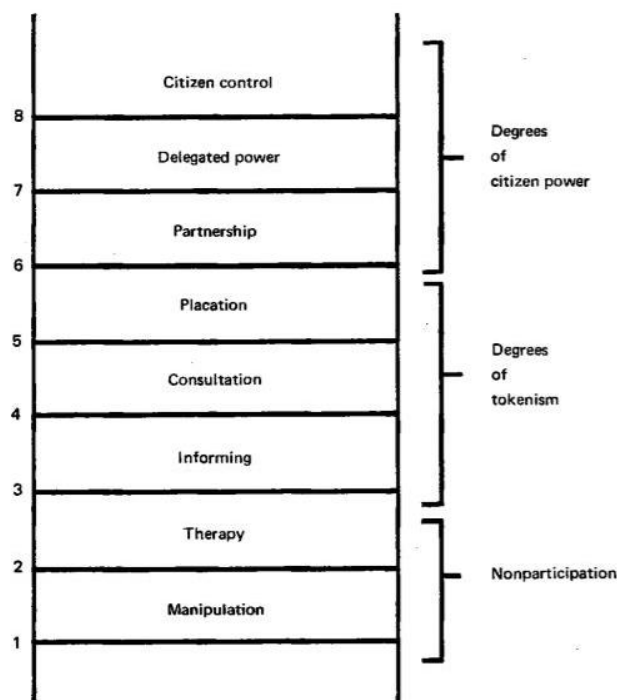
Lefebvre ansåg att rätten till staden skulle gälla inte bara invånare med ett formellt medborgarskap, utan alla som bebor en stad (Short, 2014:164). Lefebvres perspektiv återspeglas i definitionen av medborgarskap som bland annat Abrahamsson (2019) och SKR (2019a) använder sig av. Rätten till staden genomsyrar ett planeringsideal där medborgardeltagande är högt på agendan, även om syftet med medborgardeltagande i planeringssammanhang inte nödvändigtvis har ambitionen att verkställa de radikala sociala förändringar som fanns i Lefebvres ursprungliga idéer (Short, 2014:164). Medborgardialoger är ett sätt för en stads invånare att påverka sin omgivning, vilket är en grundförutsättning för att förverkliga medborgardeltagande (Tahvilzadeh, 2013) och uppfylla deras rätt till staden.

Trots det tidiga intresset för medborgares rätt att påverka sin omgivning dröjde det till 1990-talet innan deltagande planering fick ett universellt genomslag (Monno & Khakee, 2012). Enligt Monno och Khakee (2012) skedde detta paradoxalt nog parallellt med en neoliberal utveckling där marknaden hade det primära inflytandet. Deltagande planering har ändå framstått som ett sätt att förbättra hållbarheten och kvaliteten på beslut samt bestyrka (*empower*) medborgarna (ibid.). Det ses som ett sätt att synliggöra den lokala kunskapen som invånare, till skillnad från planerare, besitter i form av medvetenhet om sociala värderingar och erfarenheter som bidrar till en annan slags förståelse för lokala behov och önskningsar (Berman, 2017).

Medborgardeltagande i planeringsfrågor blev under 90-talet en del av det institutionella arrangemanget, vilket återspeglas i Sveriges lagstiftning om samråd i översiktlig kommunal planering (se ovan). Short (2014:165) menar att den breda användningen av rätten till staden bidrar till en institutionalisering av begreppet, vilket riskerar minska potentialen att skapa omvälvande förändringar. Institutionalisering av medborgares deltagande är en betydelsefull del av ett demokratiskt samhälle, men det finns en risk att institutionaliserandet av deltagande på gräsrotsnivå bidrar till att endast de åtgärder som går i linje med en institutions ambitioner förverkligas, snarare än de ursprungliga intentionerna (Fischer, 2012:354).

3.1.1 Nivåer av delaktighet

Planeringsforskaren Sherry Arnsteins (1969) teori har haft ett stort genomslag i diskussionen kring medborgardeltagande (Abrahamsson, 2019:531). Hon formulerade i slutet av 60-talet en delaktighetsstege (*a ladder of citizen participation*) som en reaktion mot den påstådda medborgerliga delaktigheten i bland annat det amerikanska Community Program Actions, ett program som initierades i USA i början av 60-talet och syftade minska fattigdom med hjälp av offentlig finansiering (Levitan, 1969). I detta och andra program, exempelvis urbana förnyelse-projekt, tyckte hon sig urskilja tendenser att delaktighet användes för att legitimera beslut utan att de framkomna perspektiven återspeglades i resultatet. Trots att endast ett fåtal grupper hade reell påverkan i de beslut som fattades benämndes det som deltagande, vilket påvisar att det finns olika former och nivåer av deltagande (Arnstein, 1969) Därför illustrerade Arnstein (1969) en stege bestående av åtta nivåer som representerar medborgares möjlighet till deltagande och inflytande (se Figur 6 nedan). Nivåerna är uppdelade i tre grupper, från de lägsta stegen som representerar icke-deltagande, till symbolisk användning av deltagande (*tokenism*) till den högsta nivån av deltagande; medborgarkontroll.

Figur 6. Arnsteins delaktighetsstege. Källa: Arnstein (1969:217)

Manipulation är den lägsta nivån av medborgardeltagande och det innebär att deltagare övertalas att gå med på ett redan fattat beslut. På denna nivå används medborgardeltagande retoriskt för att legitimera beslut. *Terapi* försöker förena konfliktfyllda åsikter i gruppterapiform. Perspektiv från grupper med mindre makt förminskas genom att deras maktlöshet likställs med mental ohälsa. *Information* kan vara ett inledande steg för medborgardeltagande. Många gånger är informationen dock ensidig och uppmuntrar inte nödvändigtvis till frågor eller förhandling. Möjligheten att påverka blir därmed liten. *Konsultation* sker när medborgares perspektiv lyfts fram. Det är inte säkert att åsikterna som kommer fram inverkar beslut, vilket gör att konsultation bör kombineras med andra former av deltagande för att medborgare ska ha någon form av inflytande. *Pacifiering (placation)* innebär att några utvalda representanter för civilsamhället placeras i exempelvis en styrelse. Den symboliska användningen av medborgardeltagande kan kvarstå om representanterna har en begränsad möjlighet att påverka resultatet. *Partnerskap* är det första steget av medborgarkontroll och beslutsfattande delas då mellan makthavare och medborgare efter överenskommelse. *Delegerad makt* betyder att medborgarna är dominerade beslutsfattare över ett program, en plan eller dylikt. De traditionella makthavarna måste därför förhandla och argumentera med medborgarna. *Medborgarkontroll* är den högsta nivån av delaktighet. Medborgare har full kontroll över ett program, en policy eller en institution, vilket ger dem stark befogenhet i förhandlingen med utomstående parter.

Arnstein (1969) definierar medborgardeltagande som omfördelning av makt från makthavare till utsatta människor som inte besitter lika mycket makt, vilka hon

benämner som *have-nots*. I hennes samtidskontext innebar det bland annat afroamerikanska medborgare och migranter från Latinamerika som under den aktuella tidsperioden hade låg politisk representativitet och liten möjlighet att påverka (Abrahamsson, 2019:531). Arnstein (1969) påpekar ett existerande konsensus kring vikten av att låta medborgare delta, och att det är ett viktigt demokratiskt fundament. När det gäller att omfördela makt i praktiken minskar antalet entusiaster drastiskt, vilket bidrar till att medborgardeltagande ofta användas retoriskt (ibid.). Lefebvre (1996:145–146) menade att deltagande var ett sätt att inkludera människor som besitter kunskap inom ett område, men att verklig delaktighet sker först när människor förvaltar sig själva (*self-management*). Det går att uppfatta som en slags medborgarkontroll. Arnsteins (1969) tankar om de högre nivåerna av medborgardeltagande är även reflekterade i Lefebvres (1996) misstro till att auktoriteter kan framtvinga delaktighet. Det måste istället växa fram underifrån på medborgarnas initiativ och villkor, så de kan ha kontroll över och kunna realisera sina intressen.

Trots att Arnsteins teori är baserad på erfarenheter i 1960-talets USA och präglas av den samtid då den formulerades, används den frekvent i svenska sammanhang (Boverket, u.å.). Stegen har dock problematiserats eftersom det inte beskriver hur det går att förbättra delaktighetsnivån (Berman, 2017:5). Ytterligare en begränsning med delaktighetsstegen är att det är en förenkling av verkligheten, vilket Arnstein (1969) är tydlig med att poängtera. Varken delaktighetsnivåerna eller uppdelningen av makthavare/icke makthavare har i realiteten så tydliga avgränsningar (Arnstein, 1969). Delaktighetsstegen förutsätter också en strävan efter medborgarkontroll, den högsta nivån av deltagande. I vissa sammanhang, framhåller Fung (2006), är medborgarkontroll inte önskvärt utan deltagande med syfte att konsultera medborgare kan vara lämpligare. Trots bristerna med delaktighetsstegen bidrar den med en tydlig visualisering av hur medborgardeltagande kan användas och relaterade begränsningar.

3.2 Medborgardialog

Medborgardialoger utgör en av de mest betydelsefulla formerna av medborgardeltagande och det är en vanligt förekommande metod som antas fördjupa lokal demokrati och skapa ett bättre, mer hållbart resultat (Tahvilzadeh, 2013). I början av 2000-talet fick diskussioner kring den fortsatta demokratiska utvecklingen ett uppsving, vilket lyfte frågan om hur deltagande demokrati kunde förverkligas på nationell nivå (ibid.) i skuggan av minskat engagemang i politiska föreningar, minskat valdeltagande och minskat förtroende för den representativa demokratin (Abrahamsson, 2019). Medborgardialoger framkom då som väsentliga för att kunna förverkliga det nya idealet av inflytande, lokala initiativ och transparens. Medborgardialogernas popularitet har fortsatt och uppmuntrats av varje svensk regering sedan 2002 (Tahvilzadeh, 2015a). Medborgardialoger kommer därför framhållas som ett betydelsefullt verktyg för medborgardeltagande, även om det också kommer problematiseras.

3.2.1 Definition

Medborgardialoger utgår från medborgare. Medborgare och medborgarskap går att uppfatta som juridiska begrepp kopplade till nationell tillhörighet (Abrahamsson, 2019:444). I detta och andra arbeten relaterade till medborgardialoger används ofta en bredare definition av medborgare, och kan hänvisa till världsmedborgare eller medborgare i ett område eller en stad (ibid.). Det berör fler individer än begreppet ”invånare”, som är begränsat till personer som bor inom ett område. Medborgare är istället alla individer som har någon slags relation till en plats. Det kan därmed vara invånare, men även personer som arbetar eller på något annat sätt är aktiva inom det berörda området (Abrahamsson, 2019:444; SKR, 2019a).

Vad innebär då dialog med människor som har en relation till ett område, det vill säga medborgardialoger? Dialog har blivit ett vanligt förekommande ord inom många olika sammanhang. Det har i vissa kontext sträckt sig till att handla om all slags kommunikation mellan offentlig förvaltning och civilsamhället (Abrahamsson, 2019:439). Enligt Sveriges Kommuner och Regioner (SKR, 2019b) är medborgardialoger ett kommunalt initiativ som på något sätt inkluderar invånare. Boverket (u.å.:15) definierar medborgardialog som att ”*medborgarna får insyn i planeringen och ges möjlighet att kunna påverka den*”. Frågorna som diskuteras i en medborgardialog är inte förbestämda utan går att påverka (SKR, 2019a). Ett syfte med medborgardialoger är ”*gemensamt lärande*” (Abrahamsson, 2019:440). I syftet understryks vikten av att det inte handlar om ensidig kommunikation utan om ett ömsesidigt givande och tagande mellan medborgare och andra aktörer. Det räcker med andra ord inte att föra ett samtal med invånare för att kunna benämna det medborgardialog.

3.2.2 Motiv

Det finns ett flertal motiv till varför medborgardialoger genomförs i olika planeringsfrågor. Nazem Tahvilzadeh (2015a) har forskat om medborgardialoger i stadsutvecklingsprojekt, vilket bland annat resulterat i underlagsrapporten *Det våras för medborgardialoger* som är en del av 2014 års Demokratiutredning. I rapporten ingår bland annat två fallstudier över hur Botkyrka kommun och Göteborg stad arbetar med medborgardialoger för att förstärka den lokala demokratin (Tahvilzadeh, 2015a). I detta arbete kommer främst resultatet från fallstudien i Göteborgs stad utgöra underlag på grund av likheterna med Helsingborg. I Tahvilzadehs (2015a; 2015b) fallstudie av Göteborgs delaktighetsarbete framträder fyra motiv till att genomföra medborgardialoger; fördjupa demokratin, bidra till effektivisering och legitimitet samt ansvarstagande kopplat till en mindre välfärdsbudget. En del av motiven framhålls även av andra forskare inom området, vilket diskuteras i följande stycken.

Demokrati. Ett motiv till att bedriva medborgardialoger i Göteborg är en starkare lokal demokrati då medborgarnas inflytande förstärks, vilket antas spela en viktig roll för

social hållbarhet. I fallstudien framstod detta som det starkaste officiella motivet till att hålla medborgardialoger (Tahvilzadeh, 2015a). Även Boverket (u.å.) lyfter fram demokrati som ett centralt syfte med medborgardialoger. Det är ett sätt att arbeta med nationellt uppsatta mål relaterade till exempelvis barnkonventionen, inkludering av ett jämställdhetsperspektiv och erfarenheter från personer med funktionsvariationer i planeringsfrågor. Medborgardialoger kan bidra med mer verklighetsbaserade uppfattningar om behoven hos dessa och andra sociala grupper. Det stärker demokratin genom att människor kan påverka sin situation och omgivning, vilket skapar och gynnar ett aktivt medborgarskap (ibid.). Fung och Olin Wright (2003) poängterar demokrati som ett essentiellt värde i deras studie med deltagandereformer i bland annat Porto Alegre, Brasilien och Kerala, Indien. Abrahamsson (2013) ser medborgardialoger som en möjlighet att skapa förutsättningar för en socialt hållbar utveckling grundad i existerande och framtida behov, vilket reflekterar motiv grundat på både demokrati och effektivitet.

Effektivitet. Ytterligare ett motiv till medborgardeltagande i Göteborg är ökad effektivitet, eftersom information om medborgares behov antas underlätta en passande respons (Tahvilzadeh, 2015a). Boverket (u.å.) poängterar också medborgardialogers betydelse för att skapa bättre kunskapsgrund och underlag till beslutsfattande kring planeringsåtgärder. Enligt Fung och Olin Wright (2003) är effektiv problemlösning ett primärt motiv till deltagande på grund av den lokala kunskapen om en specifik kontext som deltagarna besitter i högre grad än utomstående personer. Medborgardeltagande är med andra ord ett sätt att gynna effektivt styre med lämpligare lösningar till existerande problem (Fung, 2006). Detta motiv reflekteras i Bermans (2017) forskning om deltagande planering. Han framhåller upplyftandet av lokal kunskap som vitalt för att kunna fatta beslut som stämmer överens med invånares preferenser.

Legitimering. Medborgardialoger kan även ha motivet att legitimera ett politiska styre, dels genom att öka förtroendet mellan medborgare och kommunen, men även genom att verka för hög transparens (Tahvilzadeh, 2015a; 2015b). Att skapa förtroende mellan kommunen och dess invånare utgör alltså ännu ett betydelsefullt motiv till att bedriva medborgardialoger (Nyström & Tonell, 2012). I Särnbratts (2006) fallstudie över förnyelsen av miljonprogramsområdet Gårdsten, Göteborg, framkommer det att syftet med den genomförda kommunikationen och marknadsföringen var att ”*skapa tilltro hos omgivningen*” (Särnbratt, 2006:78). Även Fung (2006) betonar möjligheten att hantera illegitimitet i ett demokratiskt styre med hjälp av medborgardeltagande.

Ansvarstagande i samband med nedskärningar. Det sista motivet i fallstudien över Göteborgs stads delaktighetsarbete består i att skapa förståelse för och eventuella lösningar till den demografiska utvecklingen med en åldrade befolkning och de resulterande nedskärningarna i välfärden (Tahvilzadeh, 2015a).

Medborgardialog är med andra ord en metod där medborgare kan uttrycka sina perspektiv, vara delaktiga och eventuellt medskapande i utvecklingen som sker omkring dem (Abrahamsson, 2013). Medborgardialoger ses även som ett sätt att stärka (*empower*) exkluderade och marginaliserade grupper och möjliggöra deras påverkan på beslutsfattande (Monno & Khakee, 2012), vilket bland annat används som en anledning till deltagande i utvecklingsländer. I det fallet handlar det om att hjälpa medborgarna att förbättra sin kommunikativa förmåga så de kan föra diskussionen med offentliga myndigheter och liknande (Fischer, 2012). Medborgardialoger är särskilt nödvändiga vid komplexa samhällsfrågor som berör social hållbarhet, eftersom det ofta saknas lösningar och beprövade erfarenheter (Abrahamsson, 2019:541).

3.2.3 Begränsningar

Enligt Fung (2006) är tre aspekter särskilt viktiga för att förstå begränsningarna och potentialen med deltagande, nämligen vem som deltar, hur informationen delas och besluten fattas samt hur de framkomna åsikterna och slutsatserna förverkligas. Dessa aspekter används här för att strukturera avsnittet och utvecklas med hjälp av andra röster om medborgardialogers begränsningar.

Vem deltar. Vem som deltar och på vilket sätt utgör en betydelsefull aspekt av deltagande (Fung 2006; Monno & Khakee, 2012). Välutbildade och välbärgade grupper tenderar vara mer benägna att delta i dialoger (Monno & Khakee, 2012), vilket kan tyckas gå emot syftet att fördjupa demokratin genom att låta rösterna hos de personer som berörs komma fram (Boverket, u.å.). Dessa begränsningar reflekteras i Göteborgs stads arbete med medborgardeltagande, där medborgardialogerna präglats av en låg kvalitet till följd av bland annat brist på kontinuitet och resurser (Tahvilzadeh, 2015a). Deltagarnas representativitet, vilka som blivit inbjudna, hur kommunikationen skett före och efter dialogen samt en förutbestämd agenda var ytterligare brister (ibid.). Det sociala klimatet och allas lika möjlighet att uttrycka sig blir därmed en väsentlig utmaning med medborgardialoger (Boverket, u.å.). En fallstudie genomförd av Monno och Khakee (2012) i Hammarby sjöstad, Stockholm, visar på stora begränsningar i medborgardeltagandet som bland annat grundas på svårigheter att avgöra vilka allmänheten består av och vilka som är lämpliga att delta. Det är en svårighet Tahvilzadeh (2015a) även urskiljer i Göteborg, där den breda definitionen av medborgardialoger gör det svårt att avgränsa.

Delning av information och beslutsfattande. Ytterligare kritik som riktats mot medborgardialoger är att de används manipulerande för att skapa politisk konsensus och på så sätt bevarar existerande maktförhållanden (Tahvilzadeh, 2015a:12–13). Det går dock ifrågasätta om det verkligen innebär deltagande, i enlighet med Arnsteins (1969) resonemang. Problematiken kring att deltagande och dialoger används retoriskt kvarstår likväl. I Hammarby sjöstad besitter privata utvecklare en stor del av den beslutsfattande makten och endast de absolut nödvändiga medborgardialogerna genomförs, och då

främst för information eller konsultation. Dialogerna påverkar därmed inte nödvändigtvis resultatet. Medborgarnas roll blir främst att vara kunder och det går att urskilja en motvilja att inkludera medborgares perspektiv mer än på en symbolisk nivå (Monno & Khakkee, 2012). Denna begränsning går även att urskilja i Göteborgs stads arbete med deltagande, där den symboliska användningen kan få ett negativt inflytande på den politiska jämlikheten och demokrati generellt när det framstår som medborgardeltagande trots att det inte har något inflytande. Det riskerar att skapa trötthetseffekter hos medborgarna om de inte får något tillbaka (Tahvilzadeh, 2015a). Dessutom kan medborgardialoger skapa nya konflikter (Monno & Khakee, 2012).

Från åsikter till förverkligande. Alla frågor är inte lämpliga för medborgardialog, utan det kan istället vara mindre effektivt och mer kostsamt (Arnstein, 1969; Monno & Khakee, 2012). Behandlar en dialog exempelvis frågor som redan är beslutade bör det inte benämnas som dialog (SKR, 2019a) då det kan få en motsatt effekt i form av fördjupade sociala klyftor och ett demokratiskt hot (Tahvilzadeh, 2015a). Bara för att möjligheten att påverka finns tillgänglig behöver det inte heller innebära att människor väljer att delta. Att nå ut till en lämplig och representativ målgrupp utgör som tidigare nämnts en svårighet (Abrahamsson, 2019:553) och den förstärks eftersom intresset för dialoger riskerar minska om det behandlar abstrakta och visionära frågor (Monno & Khakee, 2012). Det kan förklara ett lågt intresse för lagstadgade medborgardialoger i planering eftersom översiktsplaner behandlar generella riktningar, strategier och visioner snarare än konkreta områdesdetaljer (Nyström & Tonnell, 2012:215–216). Boverket (u.å.) framhåller ändå kommuners översiktsplan som det främsta dokumentet för medborgardeltagande eftersom beslut i detaljplaner många gånger fattats redan innan samrådet hålls. I ovan nämnda fallstudie över Göteborgs stads dialogarbete framkommer frågornas omfattning som en betydelsefull problematik. Frågorna som diskuterades under dialoger var antingen var så små att de upplevdes ha väldigt liten betydelse eller svårförståeliga till följd av deras abstrakta karaktär (Tahvilzadeh, 2015a).

Monno och Khakee (2012) framställer också en ambivalens hos planerare gentemot medborgardialoger då de anses gå emot den representativa demokratin. De institutionella arrangemangen och institutionalisering av deltagande har tidigare nämnts som en eventuell begränsning till ett välfungerande deltagande (Fischer, 2012; Tahvilzadeh, 2015a), och det framkommer även i fallstudien med Hammarby sjöstad. Monno och Khakee (2012) menar att dessa problem har sitt ursprung i existerande maktrelationer eftersom det avgör förutsättningarna för medborgardeltagande. Det reflekteras även i Göteborg, där en brist på politisk enighet i frågan om medborgardeltagande är en tydlig begränsning för att kunna bedriva ett välfungerande deltaktighetsarbete (Tahvilzadeh, 2015a).

3.2.4 Strategier

Arnsteins (1969) delaktighetsstege är applicerbar för analys av vilken nivå av delaktighet som utövas i olika planeringsprocesser (Nyström & Tonell, 2012:320). Den har influerat ett flertal kommuner, regioner och myndigheter i formuleringen av egna delaktighets- och dialogtrappor (Abrahamsson, 2019:531). Båstad och Huddinge kommun är exempel på kommuner som har formulerat egna beskrivningar och strategier för olika nivåer av inflytande (Boverket, u.å.). Likaså har Sveriges Kommuner och Regioner (2013) utformat en delaktighetstrappa. Delaktighetstrappan är en del av SKR:s medborgardialogprojekt som pågått sen 2006 (SKR, 2019a) och den är baserad på Arnsteins (1969) delaktighetsstege. Den är dock anpassad till svenska förhållanden (SKR, 2013) och den utgör ett av de viktigaste redskapen för att genomföra medborgardialoger (Tahvilzadeh, 2015b). Trappan visar vilka metoder och strategier som kan användas för att realisera en medborgardialogs intentioner. Den utgår från fem nivåer av delaktighet. Arnsteins två lägsta nivåer benämns som icke-deltagande, och de är därför inte inkluderade i SKR:s trappa (Castell, 2013:37).

Figur 7. SKR:s delaktighetstrappa. Källa: SKR (2013:18)

1. I det lägsta steget, *Information*, informeras medborgare för att kunna förstå ett problem och dess lösningar (SKR, 2013). Exempel på metoder som kan bidra med information är synpunktsappar och hemsidor, olika typer av informationsmöten och digitala 3D-modeller. Dessa metoder kan även vara ett sätt att konsultera medborgare (SKR, u.å.b).
2. *Konsultation* är precis som i Arnsteins (1969) delaktighetsstege när medborgares perspektiv lyfts fram, till exempel i form av möjlighet att ge respons på framtagna förslag (SKR, 2013). Det kan förverkligas genom bland annat fokusgrupper eller medborgarpaneler (SKR, u.å.b)
3. I *Dialog* sker en ömsesidig kommunikation och i vissa fall argumentation kring frågor som berör samhällsutveckling (SKR, 2013). Walk and talk är en metod som både kan konsultera och föra dialog med medborgare. Dialog kan även ske i form av digitala diskussionsforum, dialogcaféer med mera (SKR, u.å.b).

4. När medborgare själva får möjlighet att ta fram förslag och var delaktiga i att identifiera behov hamnar det på trappans näst högsta nivå, *Inflytande* (SKR, 2013). Det går exempelvis att realisera genom e-förslag där medborgare digitalt kan lyfta fram idéer som sen andra har möjlighet att stötta med digital signatur. Förslaget diskuteras sen politiskt (SKR, u.å.b).
5. För att en dialog ska kallas *Medbeslutande*, den högsta nivån av deltagande enligt SKR:s (2013) modell, ska beslutsfattandet vara delegerat till medborgarna. Digitala 3D-modeller och öppna områdesmöten utgör exempel på metoder som kan användas för medbeslutande (SKR, u.å.b). Medborgarbudget är ytterligare en metod för medbeslutande, inflytande eller konsultation (ibid.). Medborgarbudget innebär att medborgare är med och bestämmer hur en summa pengar ska användas. Det ämnar bland annat skapa tillit och gemenskap (Abrahamsson, 2019:460–61).

Till skillnad från Arnsteins delaktighetsstege, där målet är den högsta delaktighetsnivån, fokuserar SKR:s trappa på användandet av lämpligt trappsteg i förhållande till dialogens syfte (Abrahamsson, 2019:532). SKR:s modell framhäver alltså inte lika starkt vikten av medborgerligt inflytande som Arnsteins modell där medborgarkontroll inte bara utgör ett av flera alternativ för deltagande, utan den form som resulterar i högst inflytande och därmed är mest eftersträvarvärd (Castell, 2013:39). Arnsteins stege kan därför främst fungera som ett redskap för att analysera en genomförd delaktighetsåtgärd medan SKR:s modell är ett hjälpmedel för att utforma en lämplig dialogstrategi (ibid:36).

3.3 Konceptuellt ramverk

Det teoretiska ramverket ovan beskriver motiv, begränsningar samt strategier till att genomföra medborgardialoger. Med hjälp av det kommer motiv, begränsningar och strategier inom medborgardialoger som förts i Projekt DrottningH att analyseras för att på så sätt urskilja hur arbetet med medborgardeltagande har utvecklats i projektet sen 2011, i enlighet med denna studies forskningsfråga. Motiven bygger bland annat på de fördelar med ett högt medborgardeltagande som nämnts; en stärkt demokrati, effektivitet och legitimitet. Vikten av att urskilja en dialogs motiv framhålls av Tahvilzadeh (2015a:14):

”Ser vi till de få framgångsrika deltagandemodeller i den lokala demokratin som beforskats är svaret att det kan finnas en relation. Två omständigheter framstår som avgörande: Den etablerade maktelitens motiv samt de institutionella arrangemangen som förverkligar deltagandet.”

Även SKR (2019a) poängterar betydelsen av att urskilja medborgardialogernas motiv och medvetenhet om riskerna för att kunna bedriva funktionella dialoger. Begränsningar till en välfungerande deltagande planering utgår bland annat från vilka som deltar och hur representativa de är, påverkansgraden på frågorna som diskuteras och hur det som framkommer omsätts i praktiken, i enlighet med bland annat Fungs (2006) resonemang. Begränsningarna inkluderar även en retorisk användning av medborgardeltagande. I

detta arbete går risker, barriärer och utmaningar kopplade till medborgardialoger under benämningen begränsningar. Strategierna för att uppnå dialogernas motiv kopplas till SKR:s (2013) delaktighetstrappa.

4. Metodologi och material

Denna studies forskningsstrategi utgår från en fallstudie där medborgardialoger i Projekt DrottningH är undersökningsenheten. Materialet har insamlats med hjälp av dokument och fem semistrukturella intervjuer. Det analytiska ramverket utgår från en tematisk analys av fyra medborgardialoger vars motiv, begränsningar och strategier beräknas kunna ge en helhetsbild av hur arbetet med medborgardialoger har utvecklats i Projekt DrottningH.

4.1 Forskningsstrategi

Forskningsstrategin i detta arbete är relaterad till problemformuleringen och grundas på en fallstudiedesign med en jämförelse av fyra av fallstudiens undersökningsenheter. Fallstudie som forskningsstrategi är lämpligt eftersom den övergripande frågeställningen ämnar svara på *hur* medborgardeltagandet utvecklats (Yin, 2007:22–23). Eftersom denna studies fråga behandlar ett samtida och verkligt fenomen i ett tidsligt och geografiskt avgränsat sammanhang; medborgardelaktighet i utvecklingen av miljonprogramsområden, stärks relevansen av strategin ytterligare (ibid.; Denscombe, 2016:91). Fallstudiens styrkor att kunna undersöka aktuellt empiriskt material insamlat med olika metoder (Yin, 2007:23) samt en djupare efterforskning av det studerade fallet (Denscombe, 2016:92) har därmed kunnat tillgodogöras. Den nödvändiga tidsåtgången för att få en djupare förståelse för ett fall kan utgöra en brist med fallstudier (Yin, 2007:28), vilket har bearbetats med en genomarbetad forskningsdesign och en tydlig avgränsning till ett specifikt projekts medborgardialoger.

Insamlingen av material från flera källor, dokument och intervjuer med representanter från Helsingborg stad respektive Helsingborgshem, bidrar till att säkerställa fallstudiens validitet då resultatet kan trianguleras. Det höjer kvaliteten och trovärdigheten på den insamlade datan eftersom det undersökta fenomenet, det vill säga medborgardialoger inom projektet, belystes utifrån olika perspektiv (Denscombe, 2010:147). En utförlig beskrivning av tillvägagångssättet i datainsamling och analys stärker också studiens trovärdighet (ibid.:155). Datainsamlingen i denna fallstudie grundas på en kvalitativ metod, vilket är lämpligt eftersom det är en småskalig studie som ämnar tolka material som kommunicerats skriftligt och muntligt (Denscombe, 2016:344). Även om datainsamlingen främst är av kvalitativ karaktär finns det kvantitativa inslag i form av en statistisk jämförelse mellan fallstudiens fokusområde Drottninghög och Helsingborg, Skåne och Sverige. De kvantitativa inslagen inkluderades för att komplettera det kvalitativa materialet och ge en mer heltäckande bild av fallstudiens bakgrund (Denscombe, 2016:213). Det teoretiska ramverket används för att generalisera hur

utvecklingen av medborgardeltagande kan ske i andra områden än enbart Drottninghög. Det är därmed en slags analytisk generalisering, vilket med fördel går att göra med hjälp av en fallstudie (Yin, 2007:53).

4.2 Fallstudien

I denna fallstudie utgörs undersökningsenheten av medborgardialoger inom Projekt DrottningH från och med projektets start år 2011 fram till idag år 2020. Hur planeringen av framtida dialoger ser ut i nuläget är också del av undersökningsenheten. Fallstudien är i detta fall en typisk undersökningsenhet i avseendet att det är ett av många utvecklingsprojekt i miljonprogramsområden. I vissa avseenden är det däremot en avvikande undersökningsenhet. Projektet ska vara en föregångare i förändringen av miljonprogramsområden i Helsingborg och på andra ställen (Helsingborg stad, 2012), vilket bidragit till att det varit gott om utrymme att prova olika metoder för deltagande. Dessutom har det kommunala fastighetsbolaget Helsingborgshem varit en drivande part i projektet redan från början, vilket varit en förutsättning då de inledningsvis ägde samtliga bostäder på området (ibid.). Eftersom dessa villkor inte gäller för alla miljonprogramsområden, bidrar det till projektets status som avvikande.

För att undersöka utvecklingen av projektets dialogarbete jämfördes fyra medborgardialoger (se Figur 5). Två av dessa, invånardialogen 2013 samt Designdialog, har genomförts. De resterande två, den kommande invånardialogen samt dialog kring torgutvecklingen, planeras däremot att genomföras framöver. Dessa fyra dialoger har valts ut genom ett explorativt och subjektivt icke-sannolikhetsurval. Det är särskilt lämpligt för kvalitativa småskaliga studier (Denscombe, 2016:75). Därför inkluderades de enheter, i detta fall dialoger, som antogs kunna bidra med mest värdefulla insikter (Denscombe, 2016:74–75). De värdefulla insikterna grundas på en spridning i när dialogerna genomfördes eller ska genomföras samt en stor betydelse av dialogerna för projektet som helhet. En analys av dessa dialoger antas kunna ge en bild av hur projektets dialogarbete har utvecklats.

4.3 Datainsamling

Det insamlade materialet är en kombination av sekundärmaterial i form av dokument och primärmaterial som samlats in med hjälp av fem semistrukturella intervjuer. Metoderna för datainsamling skedde huvudsakligen parallellt, men eftersom materialet i dokumenten hjälpte till att utforma lämpliga intervjufrågor skedde även vissa steg sekventiellt.

4.3.1 Dokument

För att få en överblick på Projekt DrottningH:s dialogarbete användes sekundärt material i form av plandokument, som utgör essentiella underlag i forskning som rör planeringsfrågor (Farthing, 2016:137). Två officiella plandokument användes för att ge en allmän bild och historik av området och projektet. Dokumenten utgjordes av

Planprogram för Drottninghög (Helsingborg stad, 2012) samt *Strukturbild Drottninghög 2018* (Helsingborg stad, 2018a). Den andra delen i planprogrammet handlar om projektets samverkan och dialog, och det är den enda delen av plandokumenterna som har analyserats. Plandokumentens officiella status samt deras ursprung från tjänstemän på Helsingborg stad bidrar till deras trovärdighet, i enlighet med Denscombes (2016:326–8) resonemang.

Utöver plandokumenterna har även dokumentation från de fyra medborgardialogerna som utgör fokus i denna studie använts. Två av dessa dokument var interna mötesanteckningar nedskrivna av DrottningH:s projektledare från möten där diskussioner kring den kommande invånardialogen samt framtida dialog om torgutveckling förekom. Dessa distribuerades av projektledaren tillsammans med annan dokumentation om projektets medborgardialoger. För att kunna triangulera materialet om de genomförda medborgardialogerna analyserades ett inlägg på SKR:s webbplats Dialogguiden där invånardialogen 2013 presenterades (SKR, 2019c) samt arbetsplanen för Dialogdesign som gjorts av samarbetspartnern Arkitekter utan gränser (u.å). Urvalet av de fyra dokumenterna grundas på deras relevans för denna studie eftersom de behandlar de fyra utvalda dialogerna. Dokumenterna kunde säkerställa informationen som framkom i intervjuerna samt bidra med mer detaljrikedom kring specifika frågor, vilket är det dokumentära materialets huvudsakliga uppgift i en fallstudie (Yin, 2007:113).

4.3.2 Intervjuer

För att samla in ett mer nyanserat material om vilka motiv, begränsningar och strategier som ligger bakom Projekt DrottningH:s medborgardialoger genomfördes fem semistrukturerna intervjuer med totalt sex respondenter. Eftersom det berör personliga uppfattningar och erfarenheter var intervjuer en adekvat datainsamlingsmetod (Denscombe, 2016:265). Dessutom eftersöktes material om genomförda och framtida medborgardialoger som inte finns att tillgå, vilket bidrog ytterligare till intervjuernas lämplighet (ibid.). Intervjuer är en av de mest betydelsefulla informationskällorna i en fallstudie, och de kan med fördel genomföras i en flexibel utformning där ett tema och frågor följs utan att vara helt förutbestämda (Yin, 2007:116–118). Följaktligen valdes en semistrukturerna utformning på intervjun där frågorna som ställdes baserades på en intervjuguide (se Bilaga 1 för exempel på intervjuguide), men diskussionerna var öppna och ändrades beroende på vad som framkom (Denscombe, 2016:266). Intervjuguiderna anpassades efter den berörda respondenten då de hade olika inriktningar. Att använda sig av olika frågor under intervjuerna skulle kunna bidra till svårigheter att jämföra svaren. Respondenternas varierande roller avvägdes dock vara oundvikliga faktorer för att justera intervjuguiderna till deras tidigare erfarenheter. För att kunna jämföra materialet från intervjuerna och använda det till att svara på forskningsfrågorna var intervjuguiderna snarlika. Även om respondenternas svar till viss del gick in i varandra bidrog de alla med relevant information och uppmärksammade olika perspektiv på frågeställningarna. Urvalet av respondenter baserades på deras inblandning i

genomförda eller framtida dialoger inom Projekt DrottningH. Fyra av respondenterna var kända för författaren sen tidigare till följd av praktik förlagd på Projekt DrottningH. Respondenterna till intervju 5 tillfrågades på rekommendation av deras kollega.

Tabell 1. Respondenternas roller samt datum och varaktighet.

Intervju	Respondentens roll	Datum och varaktighet
1	Projektledare stadsdelsutveckling, Helsingborgshem.	15/4–2020, 35 min.
2	Landskapsarkitekt, Helsingborg stad. Projektledare för Dialogdesign samt ansvarig för framtida dialog kring torgutveckling.	15/4–2020, 40 min.
3	Projektledare Projekt DrottningH, Helsingborg stad.	16/4–2020, 45 min.
4	Kommunikatör Projekt DrottningH, Helsingborg stad.	16/4–2020, 30 min.
5	Chef projektsamordning samt projektsamordnare (var med och genomförde invånardialogen 2013), Helsingborgshem.	17/4–2020, 45 min.

Som Tabell 1 visar, genomfördes intervjuerna mellan 15–17 april 2020 och varade i 30–45 min. Intervju 1 och 2 genomfördes digitalt till följd av den pågående globala pandemin av Covid-19, vilket bidrog till att respondenterna önskade genomföra intervjuerna på distans. De resterande tre intervjuerna genomfördes i Helsingborg. I början av varje intervju introducerades forskaren samt studiens och intervjuens syfte. Respondenterna tillfrågades därefter om tillåtelse att spela in intervjun samt om de hade önskan att vara anonym, allt enligt forskningsetisk praxis (Denscombe, 2016:277). Då respondenterna har specifika roller, som avvägs vara betydelsefulla att inkludera för att kontextualisera deras perspektiv, har de namngetts efter samtycke. Detta för att deras anonymitet inte ansågs kunna säkerställas om deras respektive roll angavs.

Intervjuerna behandlade respondenternas upplevelser och åsikter samt i viss mån konkreta fakta, vilket är ett lämpligt upplägg för intervjuer i en fallstudie (Yin, 2007:117). Under intervjuerna fördes anteckningar om stämning, kroppsspråk och de huvudteman som diskuterades. Tre av intervjuerna spelades in för att sen kunna transkriberas i sin helhet. Intervju 3 och 4 spelades endast in bitvis till följd av tekniska omständigheter. De inspelade delarna jämfördes med detaljerade anteckningar som fördes under och efter intervjun. En stor likhet mellan det inspelade och det nedskrivna materialet bidrog till en hög tillförlitlighet till materialet även från dessa intervjuer. Fyra av intervjuerna var personliga intervjuer. Styrkorna med personliga intervjuer; lätthet att arrangera och tydligt resultat (Denscombe, 2016:267), kunde därför utnyttjas. I intervju 5, där två respondenter närvarade på eget initiativ på grund av deras kompletterande kunskaper, ansågs styrkorna med personliga intervjuer också vara applicerbara.

Eventuella svagheter med att intervjua mer än en person vid samma tillfälle, exempelvis otydlighet om båda respondenterna uttryckte sig samtidigt, minimerades genom att intervjun spelades in och transkriberades efter bästa förmåga. Dynamiken mellan respondenterna skulle kunna utgöra ytterligare en svaghet eftersom en av respondenterna var chef över den andra. Fördelarna med kompletterande kunskaper, fler perspektiv och den bredare bild intervjun ansågs kunna bidra med (Farthing, 2016:141) avvägdes som starkare gentemot eventuella nackdelar.

I denna studies intervjuer kan frågorna uppfattas som känsliga då de innebär viss självvrannsakning, särskilt i frågor som berör begränsningar. Respondenterna kan därför påverkas av intervjuareffekten, där svaren anpassas efter den som genomför intervjun (Denscombe, 2016:270–271). Åtgärder för att minimera intervjuareffekten vidtogs för att få så uppriktiga svar som möjligt. De bestod av ett neutralt beteende i högsta möjliga mån, försök att skapa ett samtalsvänligt klimat, tydlig presentation av intervjuens syfte och enklare frågor i intervjuens inledning.

4.4 Analytiskt ramverk

I analysen av denna fallstudie sammanställs det som framkommit i det insamlade materialet från dokument respektive intervjuer. Inledningsvis formulerades tre övergripande kategorier utifrån forskningsfrågorna med stöd i de teoretiska utgångspunkterna. De övergripande kategorierna består av motiv, begränsningar och strategier. Dessa delades sedan upp i koder, vilka hjälper till att analysera materialet enligt kategorierna (Denscombe, 2016:392). Som Tabell 2 antyder är koderna framarbetade utifrån både det teoretiska och det empiriska materialet.

Kategorin *motiv* och de underliggande koderna baseras främst på Tahvilzadehs (2015a) fallstudie och de motiv som gick att urskilja i Göteborg stads delaktighetsarbete. Det fjärde motivet som framkom i hennes studie, ansvarstagande vid nedskärningar i välfärdssektorn, är inte inkluderat då det inte förekom i det analyserade materialet. Det skulle kunna bero på att denna fallstudie behandlar ett stadsutvecklingsprojekt, till skillnad från Tahvilzadehs (2015a) fallstudie som istället handlar om en hel stad och därmed kan tänkas ha lite andra motiv kopplade till bland annat välfärdsfrågor. Institutionella arrangemang, som Tahvilzadeh (2015a) också lyfter fram som en viktig faktor att vara medveten om, har inkluderats både i motiv och begränsningar. Kategorin *begränsningar* grundas på risker, nackdelar och brister med medborgardialoger som diskuterats i de teoretiska utgångspunkterna, med inspiration från bland annat Fungs (2006) resonemang. Koderna och deras beskrivning har dock anpassats till det som framkommit i det insamlade materialet. I *strategier* framkommer de strategier som använts i de fyra dialogerna med utgångspunkt i SKR:s (2013) delaktighetstrappa samt med tillägg från det empiriska materialet. Som följande avsnitt, 5. *Resultat och analys* kommer visa, förekom inte alla koder i samtliga av de fyra jämförda dialogerna.

Tabell 2. Kodernas beskrivning och ursprung.

Kategori/kod	Beskrivning	Ursprung
Motiv		
<i>Demokrati</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Stärka medborgares inflytande och delaktighet - Starkare tillit och demokrati - Hållbar utveckling 	Teori (Fung & Olin Wright, 2003; Tahvilzadeh, 2015a; Boverket, u.å.)
<i>Effektivitet</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Skaffa kunskap om behov - Medborgare kan generera nya idéer 	Teori (bl.a. Fung, 2006; Tahvilzadeh, 2015a; Berman, 2017) och empiri
<i>Legitimitet</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Stärka förtroendet/samspelet mellan medborgare och organisation - Gynna ett öppet arbetssätt 	Teori (Fung, 2006; Tahvilzadeh, 2015a)
<i>Institutionella arrangemang</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Dialoger genomförs pga. beslut på högre instans, enligt lag osv. - Klimat som gynnar dialogbaserat arbete 	Teori (Tahvilzadeh 2015a) och empiri
Begränsningar		
<i>Institutionella arrangemang</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Formell, avskräckande miljö - Stängda processer - Frågornas omfattning 	Teori (Fung, 2006; Monno & Khakee, 2012) och empiri
<i>Bristande kvalitet</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Representativitet/nå ut till lämplig målgrupp - Påverkansgrad och eventuell symbolisk användning - Brist på nödvändig kompetens - Återkoppling 	Teori (Arnstein, 1969; Fung, 2006; Tahvilzadeh, 2015a) och empiri
<i>Resurskrävande</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Tar tid och kostar pengar - Trötthet vid många dialoger - Konfliktskapande - Ovisst resultat 	Teori (Arnstein, 1969; Monno & Khakee, 2012; Tahvilzadeh, 2015a) och empiri
<i>Yttre faktorer</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Covid-19 - Ökad olovlig andrahandsuthyrning - Större intresse för projektet 	Empiri

Strategier		
<i>Information</i>	- Ensidig kommunikation	Teori (Arnstein, 1969; SKR, 2013)
<i>Konsultation</i>	- Medborgares perspektiv lyfts fram	Teori (Arnstein, 1969; SKR, 2013)
<i>Dialog</i>	- Ömsesidig kommunikation och argumentation - Påverkansbara frågor och process	Teori (Arnstein, 1969; SKR, 2013)
<i>Inflytande</i>	- Medborgare tar fram egna förslag, identifierar problem och lösningar - Långsiktig process/samarbete	Teori (Arnstein, 1969; SKR, 2013)
<i>Medbeslutande</i>	- Beslutsfattande delegerat till medborgarna	Teori (Arnstein, 1969; SKR, 2013)
<i>Hålla hög kvalitet</i>	- Samsyn och samverkan - Möjlighet att prova och göra fel - Involvera kända personer - Plats beroende på målgrupp	Empiri

För att analysera materialet enligt koderna gjordes en kvalitativ tematisk analys där betydelsen av respektive kod graderades i en skala från stark till svag.

- *Stark*: För att definieras som stark togs koden upp ett flertal gånger i en eller flera intervjuer samt i dokument. Dessutom framkom koden tidigt som svar på frågor om motiv/begränsningar/strategier i intervjun. Hur koden beskrevs avgjorde också huruvida den graderades till stark, medel eller svag. Begränsningar förekom främst i intervjuerna, vilket bidrog till att sättet de omtalades i intervjuerna fick större betydelse.
- *Medel*: För att definieras som medel nämndes koden antingen i någon intervju eller dokument. Den poängterades inte lika mycket men förekom någon eller några gånger. Om koden framhölls som stark i exempelvis en intervju, och svag i en annan intervju eller ett dokument, graderades den också till medel.
- *Svag*: För att definieras som svag framkom koden en eller ett fåtal gånger i intervju eller dokument. Ofta skedde det i förbifarten relaterat till någon annan dialog eller till ett generellt synsätt inom projektet.

För kodningsschema samt exempel på citat som graderats svagt, starkt och medel, se Bilaga 2. Det är inte enbart specifika citat som påverkat graderingen, utan även sammanhanget det nämns i och om det togs upp i förhållande till något annat. Förekomsten av koden i olika material, exempelvis dokument och intervju, bidrog också till hur det graderades. Citaten bidrar ändå med en hänvisning om varför en kod är svag, stark eller medel.

Eftersom kategorierna är utformade efter underfrågorna, som är av mer beskrivande karaktär om motiv, begränsningar och strategier, blir även resultatet av analysen främst beskrivande, vilket är ett lämpligt upplägg inom forskning som behandlar urban planering (Farthing, 2016:44–45). När underfrågorna relateras till den övergripande frågan *Hur har medborgardeltagandet i Projekt DrottningH utvecklats mellan 2011 och 2020 och vilka lärdomar kan det bidra med?* blir resultatet däremot av analytisk karaktär. Forskningsfrågan ämnar även besvara vilka lärdomar det finns för andra projekt som liknar Projekt DrottningH, exempelvis förtättningsprojekt i miljonprogramsområden. Med andra ord kommer analysen och efterföljande slutsats utgöra en slags rekommendation för andra liknande sammanhang, vilket är vanligt förekommande inom forskning som rör planering (ibid.).

5. Resultat och analys

5.1 De jämförda dialogerna

De fyra inringade dialogerna i Figur 5 jämförs i analysen för att på så sätt undersöka hur Projekt DrottningH:s arbete med medborgardialoger har utvecklats. Invånardialogen 2013 bestod av att representanter från Helsingborgshem kontaktade slumpmässigt utvalda invånare och därefter gjorde frivilliga hembesök. Under hembesöken framkom teman som hyresgästerna var intresserade av och det ställdes frågor om hur mycket information om projektet som nått fram. Kompletterande information om Projekt DrottningH och den kommande utvecklingen ingick också (intervju 5). Därefter diskuterades önskad lägenhetsrenovering och standardökning. Intervjuerna med de boende avslutades med öppna frågor om drömmar och visioner för området som helhet (intervju 1).

Dialogdesign, som genomfördes år 2015, hade som mål att gestalta en ny odlingsplats tillsammans med den existerande odlingsföreningen på Drottninghög. Det gjordes i samarbete med Arkitekter utan gränser (intervju 2). Dialogen verkställdes med hjälp av workshops i olika former. Inledningsvis hölls en inspirationsföreläsning och en studieresa, för att därefter följas av mer interaktiva workshops bestående av bland annat framtagandet av en SWOT-analys över områdets grönområden, vilket innebär att urskilja styrkor, möjligheter, svagheter och hot (Arkitekter utan gränser, u.å.). De andra workshoparna behandlade bland annat hur platsen skulle utformas och vilka aktiviteter som skulle finnas där med hjälp av exempelvis modellskapande (ibid.). Resultatet av dialogen visas i Bild 4 nedan.

Bild 4. Odlingsplatsen på Drottninghög. Fotot taget 20-03-2020 av Malin Andersson.

Det planeras även nya dialoger med de boende på Drottninghög. Precis som i den tidigare invånardialogen planeras frivilliga hembesök baserade på ett slumpmässigt urval. Den pågående globala pandemin har dock försvårat uppstarten (intervju 1). Den kommande invånardialogen kommer dels fungera som uppföljning till den tidigare dialogen och en del frågor kommer vara av liknande karaktär för att se hur det utvecklats (Landsbo, 2020). Dessutom tillkommer nya frågor som ska behandla exempelvis mobilitet (intervju 1 och 3). Dialogen kommer även informera om Helsingborgs kommande stadsmässa H22, där Drottninghög är ett av fokusområdena, samt presentera andra aktörer som är intresserade av att hålla dialog på området (intervju 1). Förhoppningen är att samla alla dialoger samt att identifiera ett antal personer som vill engagera sig i fortsatta dialoger (Landsbo, 2020).

Den kommande torgutvecklingen ska kopplas till stadsmässan H22 som går av stapel år 2022 (intervju 2). Ambitionen är att engagera besökarna som kommer vara på Drottninghög under mässan (Landsbo, 2019). Det finns även en vilja att använda sig av digitala verktyg i dialogen för att underlätta en förståelse för skalor samt möjliggöra deltagare att bidra med sina idéer om torgets utveckling (intervju 2). Eftersom denna dialog är i ett relativt tidigt planeringsstadium är analysen av den i vissa fall bristfällig.

5.2 Motiv till medborgardeltagande

Medborgardialogernas motiv har i viss mån utvecklats under projektets gång, vilket visas i Tabell 3. Projekt DrottningH:s motiv till att bedriva medborgardialoger bär många likheter med de motiv som lyfts fram i Tahvilzadehs (2015a) fallstudie över Göteborgs stads delaktighetsarbete, vilket följande diskussion kommer antyda. Som Tabell 3 demonstrerar är demokrati ett genomgående starkt motiv, medan motivet legitimitet har utvecklats och blivit svagare i dialogerna som planeras. Även effektivitet

och legitimitet är kontinuerligt närvarande motiv utan någon tydlig förändring över tid, medan institutionella arrangemang endast förekommer i liten grad.

Tabell 3. Jämförelse av dialogernas motiv.

	Invånardialog 2013	Dialogdesign 2015	Kommande invånardialog	Dialog om torgutveckling
Motiv				
<i>Demokrati</i>	Starkt	Starkt	Starkt	Starkt
<i>Effektivitet</i>	Medel	Starkt	Starkt	Medel
<i>Legitimitet</i>	Starkt	Starkt	Svagt	Svagt
<i>Institutionella arrangemang</i>	Svagt	-	Svagt	-

5.2.1 Demokrati

Demokrati framställs som ett starkt motiv till de genomförda och de kommande medborgardialogerna eftersom det poängteras tidigt i både intervjuer och dokument. Motivet demokrati uttrycks som en strävan efter medborgares delaktighet, inflytande och tillit samt en hållbar utveckling. Bland annat i intervju 4 och i planprogrammet (Helsingborg stad, 2012) uttrycks motivet till dialoger att lyfta människorna och utveckla området tillsammans. Även i intervju 3 är demokrati ett starkt motiv:

”Alla förväntas ju fundera på – jamen okej, nu ska vi göra detta. Hur kan vi involvera dem som vi berör på bästa sätt? Alltså, har man inte tänkt den tanken innan man drar igång en process eller ett delprojekt eller någonting, så har man ju gjort fel.” (intervju 3)

Citatet ovan är ett exempel på hur den demokratiska aspekten lyfts fram på ett starkt sätt eftersom vikten av involvering framhålls som grundläggande. Demokrati är med andra ord ett starkt övergripande motiv till att medborgardialoger bedrivs inom projektet, vilket indikeras i de jämförda dialogerna. Det framkommer även i arbetsplanen för Dialogdesign;

”Processens mål är att ge stöd åt kommunens strategiska plan för att öka social hållbarhet i Drottninghög, men även att öka medborgarnas upplevda kvaliteter i området genom att involvera medborgarna i processen.” (Arkitekter utan gränser, u.å.)

Eftersom demokrati är det starkaste motivet i de jämförda dialogerna stärker det Tahvilzadehs (2015a) resonemang kring att det starkaste motivet till medborgardialoger är att de antas leda till en fördjupad demokrati. Tahvilzadeh (2015a) menar också att bedriva dialoger enbart med syftet att öka effektiviteten eller legitimiteten inte är eftersträvansvärt, då det inte bidrar till en starkare demokrati. Det påvisar en stor betydelse av motivet, och kan tala för ett välfungerande arbetssätt i Projekt DrottningH:s arbete med medborgardialoger eftersom de jämförda dialogerna inte bedrivs enbart med effektivitet och legitimitet i åtanke.

5.2.2 Effektivitet

Effektivitet är ytterligare ett motiv som har varit relativt starkt i de jämförda dialogerna och det är ett vanligt motiv till att bedriva medborgardialoger generellt (Boverket, u.å.). Det konkretiseras genom att försöka urskilja nuvarande och framtida behov hos medborgarna (Tahvilzadeh, 2015a). I invånardialogen 2013 fanns en önskan om att undersöka invånarens behov och önskemål för lägenheterna och området. Detta motiv framhålls som starkt i intervju 5 då det lyfts upp tidigt och betonas ett flertal gånger;

”Vi fick ju veta där vad hyresgästerna tyckte och tänkte (...) Vad de önskade, vilka behov det fanns. Och vad man ville ha på området, så att man inte tar bort något som är bra.” (intervju 5)

Det framkommer även i inlägget om dialogen på Dialogguiden (SKR, 2019c), dock endast som ett svagare motiv. Eftersom det inte heller poängteras under de andra intervjuerna har motivet graderats till medel i invånardialogen 2013. I den kommande invånardialogen handlar effektivitet bland annat om att urskilja mobilitetsbehov för att kunna fortsätta utvecklingen av området i linje med den efterfrågan som finns hos de boende (intervju 1). I motivet effektivitet ingår även en tro på att medborgarna kan bidra till effektiviteten genom att komma med nya idéer. I Dialogdesign ses dialogerna som ett sätt att...

”...generera idéer för nya design- och implementeringslösningar för stadsodling, men också för förnyelsen av de publika ytorna i Drottninghög” (Arkitekter utan gränser, u.å.)

Det framkommer dessutom som en stark anledning till att genomföra Dialogdesign i intervju 2, vilket bidrar till att dess gradering är stark. Idégenerering nämns även som ett motiv till kommande dialog om torgutvecklingen (Landsbo, 2019). Här går det urskilja Fungs (2006) tankar om att ett syfte med medborgardeltagande är möjligheten att komma fram till nya innovativa lösningar på lokala problem med hjälp av medborgares kunskaper.

5.2.3 Legitimitet

Motivet legitimitet grundas på en ambition att stärka förtroendet och samspelet mellan invånarna, kommunen och/eller projektet, vilket framkom i flera av intervjuerna. Det handlar också om att verka för ett transparent arbetssätt. Som Tabell 3 indikerar, är detta motiv starkare i de dialoger som genomfördes i projektets tidigare faser. Det uttrycks angående invånardialogen 2013 (intervju 1) samt Dialogdesign;

”Och tar man tillvara på den här dialogen då... Så ökar det förtroendet för de processerna som ändå sker.” (intervju 2)

Legitimitet framkommer däremot endast ett fåtal gånger och med mindre vikt i diskussionerna som berör de två kommande dialogerna, vilket bidrar till att legitimitet graderats till svagt. Det minskade fokuset på legitimitet kan förklaras med att det var viktigare att skapa förtroende och relationer till invånare tidigt i projektet för att legitimera den kommande utvecklingen. När fler människor får vetskap om projektet

och framtida förändringar, vilket har skett i takt med att människor pratar om projektet och nybyggnationer har påbörjats (intervju 3), kan motivet därmed tänkas förminska. Till skillnad från Tahvilzadehs (2015a) studie över Göteborgs delaktighetsarbete handlar legitimitet i detta fall inte nödvändigtvis om att legitimera ett visst politiskt styre, utan om att legitimera utvecklingen av Drottninghög.

5.2.4 Institutionella arrangemang

Institutionella arrangemang, här definierat som att dialoger genomförs på grund av beslut på högre instans eller ett klimat som gynnar dialogbaserat arbete, är ett starkt motiv för samråd och andra formella dialoger. Det går att härleda till de lagstadgade krav som finns på att bedriva dialog i vissa planeringsfrågor (Boverket, u.å.).

Institutionella arrangemang framhålls som ett motiv till att dialoger bedrivs inom projektet överlag, eftersom det är ett arbetssätt som förespråkas inom staden (intervju 3). De fyra dialoger som jämförs i denna studie genomförs som komplement till lagstadgade dialoger, vilket bidrar till att motivet inte är starkt i dessa dialoger.

5.3 Begränsningar

Begränsningarna med de jämförda dialogerna framkom främst under intervjuerna och endast i mindre mån i det analyserade dokumentära materialet. Följande avsnitt baseras därför till stor del på intervjuerna. I Tabell 4 går det inte urskilja en tydlig utveckling av begränsningarna, men den resurskrävande begränsningen framkommer som relativt stark oavsett vilken dialog det handlar om. Likaså förekommer begränsningen bristande kvalitet i alla dialoger, dock i mindre grad.

Tabell 4. Jämförelse av dialogernas begränsningar.

	Invånardialog 2013	Dialogdesign 2015	Kommande invånardialog	Dialog om torgutveckling
Begränsningar				
<i>Institutionella arrangemang</i>	-	Stark	Medel	Stark
<i>Bristande kvalitet</i>	Svag	Stark	Medel	Stark
<i>Resurskrävande</i>	Stark	Stark	Stark	Medel
<i>Yttre faktorer</i>	-	-	Stark	Svag

5.3.1 Institutionella arrangemang

Begränsningar kopplade till institutionella arrangemang nämns inom tre av de fyra dialoger som jämförs. Det handlar bland annat om en avskräckande och formell miljö, processer som traditionellt sätt är stängda samt omfattningen av frågorna som diskuteras. Plan- och bygglagsstadgade samråd är exempel på dialoger där denna begränsning är närvarande på grund av att många av besluten i en detaljplan har fattats redan innan ett samråd hålls (Boverket, u.å.), deras formella miljö (intervju 4) och de många gånger abstrakta frågorna som diskuteras. De abstrakta frågorna och en

nödvändig förståelse för kartor, skalor med mera, kan vara svåra att begripa för en person som inte är insatt. Det lyftes i förhållande till dialoger som genomförts på Drottninghög under intervju 2 och 4.

Frågornas omfattning utgör en begränsning i de jämförda dialogerna, precis som i medborgardialoger i Göteborgs stad (Tahvilzadeh, 2015a). I den framtida invånardialogen handlar det om att frågorna som ska diskuteras kan vara svårare att förstå än i den tidigare invånardialogen. Den kommer inte behandla konkreta önskemål om hyresgästernas lägenhet, utan om exempelvis mobilitetsvanor och relaterade behov (intervju 1). Det bidrar till en utveckling där denna begränsning går från att vara icke förekommande i invånardialogen 2013 till att vara förekommande i viss mån och därmed graderas till medel i den kommande invånardialogen. I Dialogdesign framhålls stängda processer och svårigheter för medborgare att delta i dessa som en betydelsefull begränsning;

”Det fanns ju en jättetydlig utmaning för oss. Det var ju att släppa in invånarna, eller alla de här odlarna, i alla de processer som normalt sett är helt stängda för utomstående.” (intervju 2)

Den starka betoningen och vanliga förekomsten av begränsningen i intervju 2 bidrog till att den graderades som stark. I Dialogdesign fanns det även begränsningar relaterade till medborgarnas möjlighet att ta fram gestaltungsförslag som kunde förverkligas i praktiken, vilket understryks som en ännu större utmaning i den kommande dialogen om torgutvecklingen till följd av ett större antal målgrupper som ska uttrycka sina idéer;

”Om jag var missnöjd förra gången med att jag inte fick ihop gestaltningen, så kommer det vara ännu svårare den här gången.” (intervju 2)

Därför har institutionella arrangemang graderats som en stark begränsning även i den kommande dialogen om utvecklingen av Drottninghögstorg.

5.3.2 Bristande kvalitet

Ytterligare en begränsning är en bristande kvalitet i planerandet, genomförandet och uppföljningen av medborgardialogerna. I denna begränsning ingår bland annat återkoppling efter genomförda dialoger samt brist på lämplig kompetens, vilket framkom i mindre mån som generella begränsningar med projektets medborgardialoger. En brist i kvaliteten var även att nå ut till en lämplig målgrupp som är representativ för invånarna på Drottninghög, i likhet med de begränsningar som framkom i Monno och Khakees (2012) fallstudie över medborgardeltagande i Hammarby sjöstad. I invånardialogen 2013 samt i den kommande invånardialogen undviks denna brist genom att deltagarna väljs ut på slumpmässig basis. En förändring över tid är dock att det finns en ambition att nå ut till flera målgrupper som tillkommit till Drottninghög, exempelvis personer som bor i nyrenoverade och nybyggda lägenheter. De kan vara svåra att nå då de inte har någon relation till området eller projektet sen tidigare (intervju 1). Det bidrar till att begränsningen utvecklas från att vara svag till medel i

dessa dialoger. Att nå en lämplig målgrupp förväntas även vara en stark begränsning i dialogen kring utvecklingen av Drottninghögs torg, vilket demonstreras i följande citat;

”Det bli många fler åldrar. Det blir inte alls så definierat vem som är vem eller vad man tycker och tänker, utan det kommer bli mycket mer, större mångfald (...) Vilket gör det mycket svårare! För att det går liksom inte att samla så lätt.” (intervju 2)

Påverkansgraden av frågorna som diskuteras under dialogerna framhölls som hög i intervjuerna, men det gjordes antydningar om mindre lyckade dialoger där det efterföljande resultatet inte hade påverkats i högre grad av det som framkommit, vilket indikerar en bristande kvalitet. I några av intervjuerna framkom även tvivel om huruvida resultatet skulle blivit detsamma oberoende av vad som framkom i dialogerna, bland annat angående invånardialogen 2013;

”Det tog man med sig, och idag kommer vi till och bygga på det sättet som hyresgästerna föreslog. Det hade vi kanske gjort ändå, men i alla fall att hyresgästerna fick med sig, alltså... Att de har varit med under hela processen.” (intervju 5)

Även om det inte nödvändigtvis innebär en symbolisk användning av medborgardeltagande, understryker det problematiska aspekter i användandet av resultat som överensstämmer med tidigare uppsatta ambitioner. Frågan om ett resultat som går emot dessa ambitioner hade verkställts kvarstår. Å andra sidan handlar det i detta fall inte om att övertala invånare om redan fattade beslut, vilket är ett kännetecken för icke-deltagande (Arnstein, 1969), eftersom frågorna som ställdes i invånardialogen 2013 var väldigt öppna och anpassades efter respektive samtal (intervju 1). Det bidrar ändå till att denna begränsning förekommer inom samtliga dialoger.

5.3.3 Resurskrävande

Som Tabell 4 visar, är den resurskrävande begränsningen kontinuerligt närvarande i de jämförda dialogerna. Resurser kan innebära både tid och pengar. Tid framhålls som en betydelsefull begränsning för dialogarbete i bland annat intervju 4;

”Alltså, begränsningar är att... Att det tar tid. Även om vi vet att man tjänar igen tiden sen, så är det alltid svårt att få tid att göra någonting som innebär att man ska undvika problem.” (intervju 4)

Eftersom resultatet från en dialog kanske inte heller är helt tydligt från starten finns det en risk för fördröjningar i processen, vilket är aktuellt i den framtida invånardialogen (intervju 1). De många gånger utdragna processerna riskerar skapa trötthet både hos medborgarna och hos de inblandade tjänstemännen, vilket kan skapa ett minskat engagemang. Ett bristande engagemang framhålls som en potentiell risk i arbetsplanen för Dialogdesign (Arkitekter utan gränser, u.å.) samt i följande citat:

”Dels så kan man ju trötta ut folk med för mycket dialog. Och inte minst om det sker i tidiga skeden.” (intervju 2)

Trötthet uttrycks även som en eventuell begränsning med att genomföra många medborgardialoger av Tahvilzadeh (2015a). Dessutom kan dialoger skapa konflikter (Monno & Khakee, 2012), vilket var fallet i Dialogdesign, där det fördjupade engagemanget bidrog till konflikter mellan medlemmarna i odlingsgruppen (intervju 2). Denna konflikt framkom ett flertal gånger under intervju 2 och lyftes fram på ett sätt som fick den att framstå som mycket problematisk för att framgångsrikt kunna nå de uppsatta intentionerna, vilket bidrar till att det är en stark begränsning i Dialogdesign. Begränsningen understryks inte i lika hög grad i dialogen kring den kommande torgutvecklingen, vilket beror på att det ännu inte är beslutat hur den ska genomföras (intervju 2). Det är följaktligen inte helt lätt att avgöra mängden resurser dialogen kommer kräva.

Med andra ord kräver medborgardialoger och medborgardeltagande överlag mycket resurser, vilket även poängteras av Arnstein (1969) och Monno och Khakee (2012). Samtidigt finns det stöd för att resurser som spenderas på dialoger inte är bortslösade eftersom beslut som är etablerade hos medborgare kan underlätta demokratiskt framtagna åtgärder som bättre reflekterar medborgares behov (Abrahamsson, 2019). Frågan är därför om en minskning av resurserna hade varit önskvärd, eftersom det hade indikerat att färre resurser läggs på dialogarbetet. Den resurskrävande aspekten utgör således främst en begränsning om den förhindrar att en dialog genomförs.

5.3.4 Yttre faktorer

Yttre faktorer nämndes inte som en begränsning i de genomförda medborgardialogerna, men framställdes som en eventuell begränsning med de kommande. De yttre faktorerna kan uppfattas som orosmoment inför förverkligandet av framtida dialoger. I de kommande invånardialogerna handlar det om svårigheter att genomföra samtal med boende till följd av Covid-19 samt en ökad olovlig andrahandsuthyrning av lägenheter (intervju 1). Ett större intresse för projektet och ett dialogstyrt arbete framhålls också som både en drivkraft och en slags begränsning på grund av den ökade pressen att prestera (ibid.). Eftersom ett flertal yttre faktorer nämns som förväntade begränsningar och de dessutom har bidragit till att den kommande invånardialogen skjutits upp har begränsningen klassats som stark. I dialogen om torgutveckling berör det istället begränsningar relaterade till avsaknad av lämpliga tekniska verktyg som behövs för att förverkliga ambitionerna bakom dialogen (intervju 2). Då det endast nämndes kortfattat i förbifarten är det graderat som en svag begränsning.

5.4 Strategier

Som tidigare nämnts har en strategi inom projektet varit att använda sig av olika dialogmetoder för att kunna nå ut till flera målgrupper (Helsingborg stad, 2012). Det framkom även under flera av de genomförda intervjuerna. Skiljelinjen mellan strategierna är många gånger hårfin, och som Tabell 5 antyder ingår ofta mer än en strategi i varje medborgardialog. Tabellen uppvisar inga tydliga tendenser av en

utveckling över tid, men den visar att dialog är den starkaste strategin oavsett vilken tid det handlar om. Även konsultation och till viss del inflytande är jämförelsevis starka strategier. Tabellen antyder också att strategin med den högsta nivån av delaktighet, medbeslutande, inte har varit närvarande till stor del i någon av dialogerna. Strategin att hålla hög kvalitet är baserad på empirin och den förekommer också i relativt hög grad inom samtliga dialoger.

Tabell 5. Jämförelse av dialogernas strategier.

	Invånardialog 2013	Dialogdesign 2015	Kommande invånardialog	Dialog om torgutveckling
Strategier				
<i>Information</i>	Stark	Svag	Svag	-
<i>Konsultation</i>	Stark	Medel	Stark	Svag
<i>Dialog</i>	Stark	Stark	Stark	Medel
<i>Inflytande</i>	Svag	Stark	Svag	Medel
<i>Medbeslutande</i>	-	Svag	-	Svag
<i>Hålla hög kvalitet</i>	Medel	Medel	Stark	Medel

5.4.1 Information

En strategi som bygger på att informera medborgare innebär ensidig kommunikation (SKR, 2013) där det i detta fall är kommunen, Helsingborgshem eller Projekt DrottningH som informerar medborgaren. Det var en stark strategi i invånardialogen 2013 eftersom det läggs stor vikt vid informerande i intervju 5 och i inlägget om dialogen på Dialogguiden;

”I första skedet gjorde vi 260 hembesök där vi ringde och bokade tid till familjer. Genom hembesöken kan vi ge familjerna information i en trygg miljö.” (SKR, 2019c)

Invånardialogen 2013 var ett sätt att informera hyresgästerna om utvecklingen som skulle ske kopplat till Projekt DrottningH (intervju 5) men det var även ett sätt att introducera projektet för att sen kunna gå vidare till strategier med högre delaktighetsnivå. På liknande sätt användes information som strategi i Dialogdesign, i form av inspirationsföreläsning och studieresa (intervju 2). I den kommande invånardialogen kommer denna strategi användas för att informera om dialoger som kommer bedrivas på Drottninghög av andra aktörer (intervju 1). Dessa aktörer kan sen i sin tur utnyttja en strategi som innebär en högre nivå av deltagande. Det går eventuellt att urskilja en svag tendens att strategin information har minskat med tiden eftersom den går från att vara stark i invånardialogen 2013 till att inte förekomma i kommande dialog om torgutvecklingen. Eftersom formerna för den kommande dialogen om torgutveckling inte är helt satta och strategierna därmed är diffusa är det dock svårt att dra några övertygande slutsatser om denna utveckling.

5.4.2 Konsultation

Strategin som bygger på konsultation innebär att perspektiven hos dem som deltar i dialogen beaktas (SKR, 2013; Arnstein, 1969). Konsultation framkommer som en relativt stark strategi i de flesta av de jämförda dialogerna. I den kommande dialogen kring torgutvecklingen framkom strategin i mindre mån till följd av osäkerhet kring utförandet (intervju 2). I invånardialogen 2013 var konsultation en strategi i frågorna som berörde önskad standardökning i hyresgästernas lägenheter, vilket uttrycks i intervju 5 och i citatet nedan;

"Vi visste att vi ville ha svar på de frågorna och komma hem till folk och lyssna verkligen." (intervju 1)

Tidigare nämnda SWOT-analys som genomfördes i Dialogdesign är ett exempel på hur konsultation kan ske enligt SKR (u.å.). I kommande invånardialoger handlar konsulterandet bland annat om hantering av störningar relaterade till områdets fortsatta utveckling (intervju 4) samt invånarnas mobilitetsbehov (intervju 1).

För att sammanfatta är konsultation en stark strategi och den används delvis som inledningsstrategi för att sen gå vidare till en annan nivå av deltagande, i likhet med information. Enligt Arnstein (1969) behöver konsultation kombineras med andra typer av deltagande för att medborgare ska tilldelas någon form av makt. Det upplägget gäller exempelvis för Dialogdesign, där den inledande informationen och konsultationen följdes av andra strategier med en högre inflytandegrad. Det gäller dock i mindre mån för invånardialogen 2013, där konsultation framstår som en viktig strategi i sig själv, även om den också bidrar med en grund för att praktisera dialog med invånarna.

5.4.3 Dialog

Dialog innebär att det sker ömsesidig kommunikation och argumentation. Frågorna som behandlas ska även vara möjliga att påverka för dem som deltar (SKR, 2013). I den kommande dialogen om torgutvecklingen graderas strategin som medel, vilket återigen kan förklaras med att de exakta formerna för hur dialogen ska genomföras inte är bestämda. I de övriga tre dialogerna framkommer strategin som stark eftersom det framhålls som en betydelsefull strategi i både dokument och intervjuer, bland annat gällande invånardialogen 2013;

"Man kan inte bedriva liksom trovärdig och seriös dialog utan att ha bäddat för att det här som sägs kan omsättas på något sätt, att man verkligen tar det på allvar." (intervju 1)

Baserat på det insamlade materialet är dialog den starkaste strategin. Det överensstämmer med Göteborgs stads fokus på dialog i arbetet med medborgardeltagande (Castell, 2013). Majoriteten av deras dialoger hamnar också på nivåerna information, konsultation eller dialog (Tahvilzadeh, 2015a), i likhet med dialogerna som jämförs i denna fallstudie. Viktigt att poängtera är dock att resultatet i denna studie endast grundas på projektets, fastighetsbolagets och kommunens

perspektiv. Huruvida medborgarna själva upplever att det varit ömsesidig kommunikation och frågor som går att påverka skulle kunna antyda något annat, men det är inte inkluderat i denna studies resultat.

5.4.4 Inflytande

Strategin inflytande innebär att deltagare identifierar sina egna problem och lösningar och är engagerade under en längre tid (SKR, 2013). Som Tabell 5 visar, förekom strategin i invånardialogen 2013, men den framstod som svag eftersom den endast nämndes ytterst kortfattat. I frågorna om visioner för områdets utveckling går det urskilja en viss grad av inflytande eftersom de var väldigt öppna, vilket möjliggör att deltagarna själva formulerar önskvärd utveckling. Det går dock att koppla till begränsningen institutionella arrangemang och frågornas omfattning. Eftersom dessa frågor är väldigt breda riskerar de vara svårförståeliga för personer som inte är insatta (Tahvilzadeh, 2015a), vilket inte gynnar ett välfungerande inflytande. De önskemål som framkom angående mer blandade bostadsformer håller nu på att realiseras (intervju 5), vilket ändock tyder på att det varit en hög nivå av deltagande och att det som framkommit i invånardialogen har haft visst inflytande på det efterföljande resultatet.

I Dialogdesign var inflytande en stark strategi eftersom deltagarna var med och strukturerade upplägget och påverkade genom en stor del av processen, vilket framkommer i arbetsplanen (Arkitekter utan gränser, u.å.) och i följande citat;

”Sen så presenterade vi de ramarna för gruppen, och gruppen hade möjlighet att påverka de ramarna. Och likaså sen varje delinnehåll inom varje sån liksom bubbla eller ram, så hade man då möjlighet att påverka.”
(intervju 2)

Det går att se som ett sätt för deltagarna att identifiera sina egna problem och lösningar. Ambitionen i dialogen kring torgutvecklingen är också att deltagarna ska kunna vara delaktiga i utformningen av hela processen (intervju 2), vilket bidrar till att inflytande är en strategi graderad till medel. Resultatet går dock att problematisera eftersom ett högt inflytande i tidiga delar av processen, vilket är fallet i de framtidsinriktade frågorna i invånardialogen 2013 och i den kommande dialogen om torgutvecklingen, inte nödvändigtvis innebär att det som framkommer beaktas av beslutsfattarna (Castell, 2013). Inflytande är även en indirekt del av den kommande invånardialogen eftersom deltagarna kommer informeras om hur de kan gå tillväga för att förverkliga sina egna företagsidéer;

”Eller en hyresgäst som vill testa... Jag vet inte, foodtruck eller någonting... Någon liten så, företagsidé, kan man koppla ihop med Visionsfonden som också är på Drottninghög nu och vill hitta engagerade invånare.” (intervju 1)

Visionsfonden är ett initiativ av Helsingborg stad där medborgare kan söka pengar för att förverkliga en idé som kan bidra till att förverkliga stadens visioner (Helsingborg stad, 2020). Med andra ord är det en typ av medborgarbudget (Abrahamsson, 2019).

Medborgarbudget kan vara en metod för konsultation, inflytande eller medbeslutande (SKR, u.å.b). Med Arnsteins (1969) typologi skulle medborgarbudget kunna vara en form av medborgarkontroll. Steget *delegerad makt*, där medborgare är huvudansvariga för ett specifikt program eller en plan, bär vissa likheter med att ansvara över att planera och förverkliga ett projekt med en given summa pengar. En viktig skillnad är dock att projekten som medborgarna kan ansöka om att få budgeterade i detta fall ska gå i linje med kommunens vision (Helsingborg stad, 2020). Medborgare kan alltså inte förverkliga en idé som motstrider kommunens visioner om det ska finansieras av Visionsfonden. Dessutom är det representanter från staden som avgör huruvida de inkomna förslagen ska beviljas (ibid.). Det går även "bara" att ansöka om upp till 100 000 kr, vilket går att jämföra med kommunens samlade utgift för *Material, tjänster och övriga verksamhetskostnader* som enligt kommunens årsredovisning 2018 uppnådde en summa av 3 957 miljoner kronor (Helsingborg stad, 2018b). Även om det är ett initiativ som förespråkar lokalt engagemang och medborgardeltagande och därmed är uppe och nosar på de högre nivåerna av delaktighetsstegen, går det ifrågasätta den möjliga storleken av ett projekt som endast kan kosta 100 000 kr samt om det går att påverka kommunen i någon annan riktning än de förutbestämda visionerna. Det gäller både för initiativ från invånare på Drottninghög och i Helsingborg överlag. Det stärker Abrahamssons (2019:461) resonemang att medborgarbudget främst är en strategi för att hantera små frågor.

5.4.5 Medbeslutande

Medbeslutande är en strategi för den högsta nivån av deltagande. Beslutsfattandet är då delegerat till deltagarna/medborgarna (SKR, 2013). I den genomförda och den kommande invånardialogen förekom inte medbeslutande som en strategi. Det fanns en strävan efter medbeslutande i Dialogdesign, där deltagarna skulle fatta beslut om exempelvis gestaltningen själva, men det lyckades inte fullt ut (intervju 2). Det går dock att urskilja tendenser av medbeslutande i Dialogdesign, exempelvis eftersom deltagarna själva valde ut den plats där projektet skulle genomföras:

"Just det här engagemanget, det har gjort liksom att folk har tagit till sig det och folk känner alla som är med och sådär. Och likaså när de valde platsen, så valde de också den plats där flest människor passerar för att det ska bli en riktigt mötesplats." (intervju 2)

Medbeslutande är en svag strategi för den kommande dialogen om Drottninghögs torgutveckling eftersom den endast förekommer en gång;

"Och samtidigt så vill man inte heller missa de dialogbitarna att kunna vara med och påverka frågeställningar eller att, att liksom utforma projekt" (intervju 2)

5.4.6 Hålla hög kvalitet

Att hålla en hög kvalitet framkommer som en strategi i samtliga intervjuer. Det kan ses som ett motiv men eftersom det lyftes fram som en slags strategi eller ett arbetssätt i

flera av intervjuerna har det även tolkats som en strategi. Strategin förverkligas genom en hög grad samverkan mellan olika aktörer och en möjlighet för inblandade att prova och göra fel. Dessutom involveras personer som är kända på området sen tidigare och dialoger genomförs på platser som upplevs vara trygga för invånarna. I den kommande invånardialogen poängteras samverkan mellan andra aktörer som är intresserade av att hålla dialog med drottninghögsborna samt forskarmedverkan (Landsbo, 2020), vilket bidrar till att strategin graderats till stark. I de övriga dialogerna framkommer strategins betydelse som medel eftersom den förekommer i intervjuer och/eller dokument, främst i relation till extern och intern samverkan inom projektet. Det läggs dock inte så stor vikt vid de andra delarna av strategin att hålla hög kvalitet i övriga dialoger. Det beror till viss del på att hög kvalitet lyfts fram som ett motiv, exempelvis effektivitet, istället för en strategi.

Det kan tyckas vara motsägelsefullt att en strategi är att hålla en hög kvalitet samtidigt som en begränsning är bristande kvalitet. Ett syfte med dialogerna är att utgöra en ”grogrund för nymodigheter” (intervju 3), en möjlighet att försiktigt smyga in utveckling i området. Detta uppfattas inte som en strategi för dialog, utan snarare som manipulation, vilket enligt Arnstein (1969) inte är en form av medborgardeltagande. I intervju 3 och 4 framkommer dessutom att ordet ”rivning” inte nämndes i de initiala dialogerna, utan man använde istället en annan formulering för att inte skapa upprördhet och oro. Det kan tyckas gå emot den övergripande strategin att utvecklingen av området ska ske tillsammans med invånarna, vilket uttrycks i planprogrammet (Helsingborg stad, 2012). Det handlade dock om dialoger som genomfördes i ett tidigt skede, och det är möjligt att dessa manipulativa tendenser har minskat under projektets gång. Det understryker i vilket fall svårigheter att uppfylla strategin att hålla en hög kvalitet.

6. Slutsats och diskussion

Jämförelsen av de fyra dialogerna i analysen ovan visar att Projekt DrottningH:s arbete med medborgardeltagande har utvecklats i olika grad vad gäller motiv, begränsningar och strategier. Angående dialogernas motiv framkommer det att motivet legitimitet, där förtroendeskapande utgör en väsentlig del, var starkare i de inledande faserna av projektet, för att sedan försvagas. Denna föränderlighet i motiven bakom dialoger är en lärdom värd att ta med sig från utvecklingen av Projekt DrottningH:s medborgardialoger, både för Projekt DrottningH men framförallt för andra projekt i en liknande situation. Precis som diskuterats tidigare är legitimitet som unikt motiv till att genomföra medborgardialoger inte eftersträvansvärt då det inte nödvändigtvis bidrar till ett jämlikt deltagande. Det kan dock finnas en poäng att inleda projekt med dialoger som delvis har till syfte att skapa relationer och förtroende, vilket har gjorts i Projekt DrottningH. Som analysen ovan har visat, har demokrati varit ett kontinuerligt starkt motiv i projektets medborgardialoger, vilket har bidragit till att de eventuellt negativa följderna av att föra dialoger enbart för att legitimera åtgärder eller beslut undvikits. Här

kommer vikten av en inlärningsprocess fram, där förtroende måste byggas upp och kompetens skapas genom att lära känna den kontext där en dialog ska genomföras.

I och med ett växande intresse för medborgardialoger och social hållbarhet har förutsättningarna för att bedriva dialoger förändrats och ser inte likadant ut som det gjorde för närmare 10 år sen då Projekt DrottningH inleddes. Detta intresse kan förvisso underlätta och skapa ett ökat stöd för dialogarbete, men samtidigt kan det även skapa en ökad press på att prestera. Dialogernas begränsningar har varken blivit svagare eller starkare, men de har ändrat karaktär. Eftersom projektet arbetat med dialoger med legitimerande motiv har kännedomen om projektet ökat. Nybyggnationerna som påbörjats har också bidragit till att det inte längre handlar lika mycket om att berätta om vad projektet innebär eftersom det börjat synas i den fysiska strukturen. Med detta följer dock nya begränsningar i form av nyinflyttade personer som varken har en relation till området eller projektet. Dessa målgrupper kan vara svårare att nå ut till, vilket riskerar att skapa brister i de framtida dialogernas kvalitet om intresset för att delta och engagera sig i områdets utveckling inte finns hos de nyinflyttade. Legitimitet kan därför återigen bli ett betydelsefullt motiv för att nå ut till och skapa förtroende även med områdets nya målgrupper. Det indikerar att dialogernas motiv inte nödvändigtvis utvecklas linjärt. Det går inte att klara av ett motiv genom att hålla i en dialog med exempelvis legitimerande motiv för att sedan går vidare till ett annat motiv, utan det sker snarare ett cirkulärt ömsesidigt samspel mellan dem där betydelsen av respektive motiv varierar. Det är erfarenheter värda att poängtera från Projekt DrottningH:s medborgardialoger.

Ytterligare en lärdom för andra projekt är att den resurskrävande begränsningen är svår att undvika, oavsett om det är en dialog som sker i ett tidigt eller ett sent skede av ett projekt. Precis som diskuterats tidigare i detta arbete kan kontinuerliga dialoger med medborgare bidra till lämpligare åtgärder som i längden kräver mindre resurser, men det går eventuellt inte att urskilja dessa fördelar i ett tidigt stadie. Dessutom kan även den resurskrävande begränsningen utvecklas med tiden till följd av att de bakomliggande orsakerna förändras, även om begränsningen fortsätter vara vanligt förekommande. Det kräver bland annat resurser att nå ut till existerande och de eventuellt mer svårnådda nytillkomna invånarna, vilket klargjorts i denna fallstudie. Inkluderingen av fler utomstående aktörer, såsom byggbolag, kan också spela en roll i detta fall eftersom antalet inblandade parter som behöver ha samma eller liknande intentioner ökar, vilket erfordrar kontinuerlig och välfungerande samverkan. Kanske är det därför en oundviklig begränsning i arbetet med medborgardialoger som den ansvariga aktören måste ha i åtanke och istället för att försöka minska mängden resurser eftersträva ett så effektivt användande som möjligt.

Analysen över strategierna i genomförda och planerade dialoger inom projektet uppvisar inga tydliga tendenser på en utveckling åt något håll. Den visar dock att strategierna för medborgardialogerna har varit och är koncentrerade till de nedre delarna av SKR:s delaktighetstrappa medan strategierna inflytande och medbeslutande endast förekommer i mindre grad. Det indikerar på svårigheter att nå de högre delaktighetsnivåerna oberoende av när i ett projekt en dialog genomförs. En förklaring till dessa svårigheter som framkommit i denna studie är bland annat att de institutionella arrangemangen i det traditionella planeringssystemet består av processer som vanligtvis inte är öppna för insyn och påverkan. De högre nivåerna av delaktighet, inflytande och medbeslutande, kräver en möjlighet att påverka genom processens gång, vilket därmed kan vara problematisk att åstadkomma i praktiken. Detta är en viktig lärdom om begränsningar och strategier för andra liknande projekt.

Av ännu större vikt är lärdomen att det med hjälp av medborgardialoger går att utmana de traditionellt stängda processerna, vilket gjordes i Dialogdesign då representanter för dialogdeltagarna medverkade i möten som vanligtvis inte är öppna för utomstående parter. Även om det med Arnsteins typologi kan beskrivas som en slags pacifiering eftersom det var två representanter som verkade i en tydlig minoritet, betonar det ändå möjligheten och vikten av att utmana de inövade rutinerna för att kunna höja graden av medborgardeltagande. De högre nivåerna på Arnsteins delaktighetsstege bygger på att initiativ som ämnar höja delaktighet inte påtvingas medborgare, utan att de snarare växer fram underifrån för att medborgarna ska ha den primära kontrollen att själva fatta beslut. En relaterad lärdom både för Projekt DrottningH och andra liknande projekt kan därmed vara att gynna de initiativ och tankegångar som redan finns i det berörda området, för på så sätt stärka medborgarnas roll i utvecklingen.

Eftersom denna studie har riktat in sig på Projekt DrottningH:s perspektiv på genomförda medborgardialoger skulle det med fördel kunna integreras ett invånarperspektiv för att bidra till en bredare slutsats om huruvida dialogerna varit lyckade eller inte, vilken kvalitet som hållits på mötena, deltagarnas upplevelse av delaktighet och inflytande samt om resultatet reflekterar det som framkommit. Erfarenheter hos personer som medverkat vid dialogerna skulle vara särskilt intressant att lyfta fram och det kan därför med fördel belysas i framtida forskning inom detta eller något annat projekt med fokus på medborgardeltagande.

Sammanfattningsvis har denna fallstudie där medborgardialoger i Projekt DrottningH undersökts visat att motivet demokrati har varit ett konstant starkt motiv mellan 2011–2020. Motivets legitimitet har däremot utvecklats från att ha varit starkare i de tidigare medborgardialogerna då fokus var att skapa förtroende, till att inte vara lika starkt i de kommande dialogerna. Som har diskuterats tidigare kommer detta motiv eventuellt att återigen bli starkt kopplat till behov att skapa förtroende även från nyinflyttade målgrupper. Vad gäller medborgardialogernas begränsningar så har den resurskrävande

begränsningen varit närvarande till stor del i projektets medborgardialoger. Likaså har även en bristande kvalitet varit en konstant begränsning. Det går dock inte att urskilja någon tydlig utveckling av begränsningarna inom någon av de jämförda dialogerna. Detsamma gäller för strategierna, vars utveckling över tid istället visar svårigheter att nå strategier som består av en högre delaktighetsnivå oavsett i vilken fas av ett projekt dialogen genomförs. Det relateras i detta fall bland annat till hinder att inkludera medborgare i delar av den traditionella planprocessen.

Utvecklingen av medborgardialogernas motiv, begränsningar och strategier, oavsett om de har förändrats eller varit konsekventa under den aktuella tidsperioden, utgör lärdomar som andra liknande projekt kan ha stor nytta av för att inkludera medborgare och gynna en hög deltagandenivå. Viktigt att påpeka är att de fyra dialoger som jämförts i denna studie utgör ett urval av medborgardialogerna som genomförts inom Projekt DrottningH, där en uppsjö av olika formella och informella dialoger har skett och kommer att ske. Även om Projekt DrottningH bär många likheter med projekt i andra miljonprogramsområden ska erfarenheterna som lyfts fram i denna fallstudie inte ses som en mall för att uppnå en hög nivå av medborgardeltagande i alla dessa projekt. Projekt DrottningH har sina egna utmaningar och förutsättningar, varav vissa stämmer överens med andra sammanhang medan andra är unika. Det går därmed inte att kopiera Projekt DrottningH:s metodik rätt av, utan istället använda lärdomarna på ett sätt som är lämpligt i den kontext de appliceras.

Med detta i åtanke är kanske just mångfalden av dialogformer och en strävan att försöka anpassa sig efter det område och de medborgare som berörs den största lärdomen denna fallstudie över Projekt DrottningH:s arbete kan bidra med till andra liknande projekt. Det innebär att lära känna området och dess invånare genom att föra dialoger med motiv som bygger både på demokrati, legitimitet och effektivitet. Det innebär medvetenhet om mängden resurser dialogerna kräver samt om eventuella brister i dialogernas kvalitet och en strävan efter att i högsta möjliga mån undvika dessa. Det innebär att använda sig av strategier som inte bara handlar om ensidigt informerande utan om deltagande där medborgare har inflytande och är medskapande i den utveckling som sker omkring dem. Oavsett hur lärdomarna utnyttjas kan de förhoppningsvis bidra till att fler projekt använder sig av ett arbetssätt där en hög nivå av medborgardeltagande prioriteras.

7. Referenser

Abrahamsson, H. (2013) Vår tids stora samhällsomdaning – städers ökade roll för social hållbarhet. I J. Stenberg (Red.) *Framtiden är redan här - den är bara inte rättvist fördelad*. (s.10–13) Hämtad 04-03-2020, från http://publications.lib.chalmers.se/records/fulltext/174504/local_174504.pdf

Abrahamsson, H. (2019) *Den politiska ekonomins lokala uttryck. Sverige i en värld av förändring*. Göteborg: Korpen

Arnstberg, K. (2000) *Miljonprogrammet*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.

Arnstein, S. (1969) A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), s.216-224. Publicerad online 2007-11-07. Hämtad den 03-13-2020, från <https://doi.org/10.1080/01944366908977225>

Berman, T. (2017) *Public Participation as a Tool for Integrating Local Knowledge into Spatial Planning*. [e-bok] Cham: Springer. Hämtad 24-03-2020, från <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/978-3-319-48063-3.pdf>

Boverket (2014) *Under miljonprogrammet byggdes en miljon bostäder*. Hämtad 27-03-2020, från <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/stadsutveckling/miljonprogrammet/>

Boverket (2015) *Attraktiva miljonprogramsområden: platskvalitet med ökad delaktighet*. Rapport 2015:20. Hämtad 27-03-2020, från <https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2015/attraktiva-miljonprogramsomraden-platskvalitet-med-okad-delaktighet3.pdf>

Boverket (2019) *Kommunens verktyg*. Hämtad 25-03-2020, från <https://www.boverket.se/sv/kommunernas-bostadsforsorjning/att-ta-fram-riktlinjer/kommunens-verktyg/>

Boverket (u.å.) *Vägledning om medborgardialog vid fysisk planering*. Vägledningen är en nedladdningsbar PDF som baseras på webbsidor publicerade 2018–2020. Hämtad 24-03-2020, från <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/kommunal-planering/medborgardialog1/>

Castell, P. (2012) *Dialogues and citizen initiatives in stigmatized urban areas: reflections on the development of participatory planning principles in Gothenburg*. Konferenspaper för IFHP 56th World Congress: Inclusive cities in a global world, Göteborg 16-19 september 2012. Hämtad 06-04-2020, från https://www.mistraurbanfutures.org/sites/mistraurbanfutures.org/files/dialogues_and_cit

[izen initiatives in stigmatized urban areas reflections on the development of participatory planning principles in gothenburg interplace.pdf](#)

Castell, P. (2013) Stegen och trappan – olika syn på deltagande. I J. Stenberg (Red.) *Framtiden är redan här - den är bara inte rättvist fördelad*. (s. 36–41) Hämtad 04-03-2020, från http://publications.lib.chalmers.se/records/fulltext/174504/local_174504.pdf

Denscombe, M. (2010) *Ground Rules for Social Research. Guidelines for Good Practice*. Maidenhead: Open University Press.

Denscombe, M. (2016) *Forskningshandboken. För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. (3:e upplagan) Lund: Studentlitteratur.

DrottningH (u.å.) *Alla nyheter*. Hämtad 08-05-2020, från <https://drottningh.helsingborg.se/nyheter/>

Farthing, S. (2016) *Research design in urban planning*. London: SAGE Publications.

Fischer, F. (2012) Participatory Governance: From Theory to Practice. I S.S. Feinstein och J. Defilippis (Red.), *Readings in Planning Theory*, 4: e utgåvan (s.348–382). West Sussex: Wiley Blackwell.

Fung, A. (2006) Varieties of Participation in Complex Governance. *Public Administration Review*, 66 (Dec.), Special Issue: Collaborative Public Management, 66-75. Hämtad 19-05-2020, från <http://www.jstor.org/stable/4096571>

Fung, A. och Olin Wright, E. (2003) Thinking about Empowered Participatory Governance. I A. Fung och E. Olin Wright (Red.) *Deepening Democracy: Institutional Innovations in Empowered Participatory Governance* (s.3-42). [e-bok] London: Verso. Hämtad 14-05-2020, från <https://www.ssc.wisc.edu/~wright/Deepening.pdf>

Försäkringskassan (2019) *Statistik om ohälsomått*. Statistik nedladdad 08-05-2020, från <https://www.forsakringskassan.se/statistik/sjuk/ohalsomatt>

Helsingborg stad (2012) *Planprogram för Drottninghög*. Hämtad 14-03-2020, från https://drottningh.helsingborg.se/wp-content/uploads/sites/87/2015/04/Planprogram-Drottningh%C3%B6g-godk%C3%A4nnandehandling-december-webb_Del1.pdf (del 1 och 2) samt https://drottningh.helsingborg.se/wp-content/uploads/sites/87/2015/04/Planprogram-Drottningh%C3%B6g-godk%C3%A4nnandehandling-december-webb_Del2.pdf (del 3)

Helsingborg stad (2018a) *Strukturbild Drottninghög 2018*. Hämtad 14-03-2020, från <https://drottningh.helsingborg.se/wp-content/uploads/sites/87/2019/06/pm-strukturbild-drottninghog-2018-webb.pdf>

Helsingborg stad (2018b) *Årsredovisning 2018*. Hämtad 28-04-2020, från https://issuu.com/helsingborg9/docs/hbg_rsredovisning_2018_issue?e=33069451/69375873

Helsingborg stad (2020) *Visionsfonden*. Hämtad 28-04-2020, från <https://helsingborg.se/kommun-och-politik/helsingborg-2035/visionsfonden/>

Helsingborgs stad statistikdatabas (2019) *Områdesbeskrivning 2018 efter delområde och variabler efter delområde och variabler*. Område: 022 Drottninghög och Helsingborg. Variabler: Folkmängd, 0–19 år%, Utl bakgrund %, Arbetslöshet totalt 18–64 år i % av befolkningen, Ohälsotal 20–64 år. Statistik nedladdad 20-04-2020, från http://statistik.helsingborg.se/PXWeb/pxweb/sv/helsingborg/helsingborg_Omradesbeskrivning/?tablelist=true&rxid=1270d8af-7ff1-4e77-b7ab-fadd46ea20e5

Kristensson, E. (2012) Miljonprogrammets rymlighet – ett hotat värde. I B. Johansson (Red.) *Miljonprogrammet – utveckla eller avveckla?* Formas Fokuserar. 137–149. Stockholm: Edita AB. Hämtad 07-04-2020, från https://formas.se/download/18.462d60ec167c69393b913bd9/1549956099902/miljonprogrammet_utveckla_eller_avveckla.pdf

Lefebvre, H. (1968) *Le Droit à la Ville*. Paris: Anthropos.

Lefebvre, H. (1996) *Writings on Cities*. Oxford: Blackwell.

Levitan, S.A. (1969) The Community Action Program: A Strategy to Fight Poverty. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, (385, sep.) 63–75. Hämtad 30-03-2020, från <https://www.jstor.org/stable/1037537>

Monno, V. och Khakee, A. (2012) Tokenism or Political Activism? Some Reflections on Participatory Planning. *International Planning Studies*. 17(1). 85–101. Hämtad 09-04-2020, från <https://doi.org/10.1080/13563475.2011.638181>

Nyström, J och Tonell, L. (2012) *Planeringens grunder*. Lund: Studentlitteratur.

SCB (2020a) *Antal personer med utländsk eller svensk bakgrund (grov indelning) efter region, ålder och kön. År 2002 – 2019*. Statistik hämtad 08-05-202, från http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BE_BE0101_BE0101Q/UtlSvBakgGrov/

SCB (2020b) *Befolkningen 15-74 år (AKU), procent efter arbetskraftstillhörighet, kön och år*. Statistik hämtad 08-05-2020, från

http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_AM_AM0401_AM0401A/NAKUBefolkning2Ar/

SFS 2010:900. *Plan- och bygglag*. Stockholm: Finansdepartementet.

Short, J.R. (2014) *Urban Theory. A Critical Assessment*. (2:a upplagan) London: Palgrave.

SKR (2013) *Medborgardialog som del i styrprocessen*. Hämtad 23-03-2020, från <https://webbutik.skr.se/bilder/artiklar/pdf/7164-929-4.pdf?issuusl=ignore>

SKR (2017a) Dialoghusvagnen - Drottninghög i Helsingborg. Från SKR:s webbplats *Dialogguiden*. Hämtad 07-05-2020, från <https://dialogguiden.se/article/show/707>

SKR (2017b) Inspirations sajt för stadsdelen Drottninghög i Helsingborg. Från SKR:s webbplats *Dialogguiden*. Hämtad 07-05-2020, från <https://dialogguiden.se/article/show/701>

SKR (2019a) *Medborgardialog i styrning*. Hämtad 19-03-2020, från <https://webbutik.skr.se/bilder/artiklar/pdf/7585-780-0.pdf?issuusl=ignore>

SKR (2019b) *Medborgardialog i komplexa frågor*. Hämtad 19-03-2020, från <https://webbutik.skr.se/bilder/artiklar/pdf/7585-778-7.pdf?issuusl=ignore>

SKR (u.å.a) *SKL har ändrat namn till SKR*. Hämtad 20-05-2020, från <https://skr.se/tjanster/omskr/sklharandratnamntillskr.30020.html>

SKR (u.å.b) Exempel och metoder. Från SKR:s webbplats *Dialogguiden*. Hämtad 07-05-2020, från https://dialogguiden.se/exempel_och_metoder

Svetoft, I. (2016) *Projekt DrottningH. Rapport I*. Intern utvärderingsrapport utförd på uppdrag av Helsingborg stad. Tillhandahölls av Anders Landsbo 04-03-2020.

Särnbratt, L. (2006) *Perspektiv på miljonprogrammet*. (Licentiatuppsats, Institutionen för arkitektur, Chalmers Tekniska Högskola) Göteborg: Majornas Copyprint. Hämtad 27-03-2020, från <https://core.ac.uk/download/pdf/705665666.pdf>

Tahvilzadeh, N. (2013) Medborgardialoger – dess kritiker och förkämpar. I J. Stenberg (Red.) *Framtiden är redan här - den är bara inte rättvist fördelad*. (s.18–21) Hämtad

04-03-2020, från

http://publications.lib.chalmers.se/records/fulltext/174504/local_174504.pdf

Tahvilzadeh, N. (2015a) *Det varas för medborgardialoger*. Publicerad 2 juni 2015 på stiftelsen Mångkulturellt Centrums hemsida. Hämtad 03-30-2020, från <http://mkcentrum.se/wp-content/uploads/2015/06/tahvilzadeh-det-varas-for-medborgardialoger.pdf>

Tahvilzadeh, N. (2015b) Understanding participatory governance arrangements in urban politics: idealist and cynical perspectives on the politics of citizen dialogues in Göteborg, Sweden. *Urban Research & Practice*. 8(2). 238–254. Hämtad 31-03-2020, från <https://doi.org/10.1080/17535069.2015.1050210>

Yin, R.K. (2007) *Fallstudier: design och genomförande*. Stockholm: Liber AB.

7.1 Empiriska referenser

7.1.1 Dokument

Arkitekter utan gränser (u.å.) *Medborgardialog i Drottningshög*. Hämtad 05-07-2020, från <https://www.arkitekterutangranser.se/vart-arbete-2/lokalgrupper/skane/medborgardialog-i-drottningshog>

Landsbo (2019) *Idé kring utformning av nya torget vid Drottninghög Centrum*. Interna mötesanteckningar från möte 04-03-2019. Tillhandahölls av Anders Landsbo 04-03-2020.

Landsbo (2020) *Möte Ny dialoggrunda på Drottninghög 2020*. Interna mötesanteckningar från möte 15-01-2020. Tillhandahölls av Anders Landsbo 04-03-2020.

SKR (2019c) Boendedialog i DrottningH. Från SKR:s webbplats *Dialogguiden*. Hämtad 28-04-2020, från <https://dialogguiden.se/article/show/705>

7.1.2 Intervjuer

Intervju 1 (15-04-2020) Respondent: Mikaela Åberg, projektledare, Helsingborgshem. Ansvarig för kommande invånardialog.

Intervju 2 (15-04-2020) Respondent: Alfred Nerhagen, landskapsarkitekt, Helsingborg stad. Ansvarig för Dialogdesign 2015.

Intervju 3 (16-04-2020) Respondent: Anders Landsbo, projektledare för bland annat Projekt DrottningH, Helsingborg stad.

Intervju 4 (16-04-2020) Respondent: Arne Gunnarsson, kommunikatör, Helsingborg stad.

Intervju 5 (17-04-2020) Respondenter: Åsa Nymberg, chef projektsamordning, Helsingborgshem och Li Brodin, projektsamordnare, Helsingborgshem. Li Brodin var med och genomförde invånardialogen 2013.

Bilagor

Bilaga 1 – Intervjuguide

Intervjuguide framtida dialoger

Helsingborgshem/Projekt DrottningH (intervju 1)

1. Vem är du? Vad är din roll inom projektet? Hur länge har du haft den rollen?
2. Vad är din roll i framtida invånardialoger på Drottninghög?
3. Vad är motivet/motiven bakom kommande invånardialoger?
4. Vilka strategier har du/ni för att förverkliga intentionerna med dialogerna?
5. Upplever du att det kommer finnas några begränsningar för att dialogen ska kunna nå upp till motiven? Vilka?
 - a. Hur hanteras begränsningarna?
6. Hur kommer ni nå ut till deltagarna/invånarna i kommande dialog?
7. Vilka frågor kommer diskuteras under dialogen?
 - a. Enligt din uppfattning, kommer frågorna som ska diskuteras vara möjliga för deltagarna att påverka?
8. Vilka tidigare invånardialog eller andra dialoger har varit användbara för den kommande dialogen?
 - a. Vilka lärdomar har du med dig från dem?
 - b. Kan du urskilja några förändringar i motiv/strategier/begränsningar i de kommande dialogerna jämfört med dem ni genomfört tidigare?
9. Vilken påverkan anser du att denna och andra medborgardialoger har på projektet överlag?
 - a. Är det positivt? Varför/varför inte?
 - b. Tycker du att det som kommit fram i dialogprocessen 2013 har påverkat resultatet fram till idag? På vilket sätt?
 - c. Vilka framgångsfaktorer tror du det finns i projektets arbetssätt med medborgardialoger?
 - d. Tycker du ert arbetssätt är en lämplig metod för medborgardeltagande inom andra liknande projekt? Varför/varför inte?
10. Är det något mer du vill tillägga?

Bilaga 2 – Kodningsschema

	Invånardialog 2013	Exempel
Motiv		
<i>Demokrati</i>	Starkt. Intervju 1, 3, 4 och 5	"Helt klart att hyresgästerna skulle vara delaktiga i det här." (intervju 5)
<i>Effektivitet</i>	Medel. Svagt i intervju 1, starkt i intervju 5	"Vad de önskade vilka behov det fanns. Och vad man ville ha på området, så att man inte tar bort något som är bra. Som inte... Som vi tror är dåligt, som hyresgästerna tycker är bra" (intervju 5)
<i>Legitimitet</i>	Starkt. Intervju 1 och intervju 3. Inlägg i Dialogguiden (SKR, 2019c)	"Vi tror på projektet, utvecklar och vänder sakta men säkert känslan för området" (SKR, 2019c).
<i>Institutionella arrangemang</i>	Svagt. Intervju 1, 3 och 4 till viss del, mest i förhållande till andra dialoger eller om projektets dialoger överlag	"... vi ska jobba som dialogbaserat arbetssätt så innebär det att alla som är med i projektet måste ju tänka på hela tiden" (intervju 3)
Begränsningar		
<i>Institutionella arrangemang</i>	Ej förekommande	Ej förekommande
<i>Bristande kvalitet</i>	Svag. Intervju 5	"Sen var man kanske inte jätteglad när man visste att det skulle komma hyres... man visste, man vet alltid att det ska komma hyreshöjningar." (intervju 5)
<i>Resurskrävande</i>	Starkt. Intervju 1 och 5	"Alltså vi visst inte riktigt vad det skulle leda till. (...) Det kanske blir att vi har den där lilla kärnan och sen kommer vi ut med ett resultat som handlar om något helt annat." (intervju 1)
<i>Yttre faktorer</i>	Ej förekommande	Ej förekommande
Strategier		
<i>Information</i>	Starkt. Intervju 5 och inlägg i Dialogguiden (SKR; 2019c)	"I första skedet gjorde vi 260 hembesök där vi ringde och bokade tid till familjer. Genom hembesöken kan vi ge familjerna information i en trygg miljö." (SKR, 2019c)
<i>Konsultation</i>	Starkt. Intervju 1, 3, 4 och 5	"Vi visste att vi ville ha svar på de frågorna och komma hem till folk och lyssna verkligen" (intervju 1)
<i>Dialog</i>	Starkt. Intervju 1, 3, 4 och 5	"Där har vi ju renoverat efter hyresgästernas önskemål. Vi har tagit emot det som har varit viktigast för hyresgästerna." (intervju 5)
<i>Inflytande</i>	Svag. Intervju 1	Men sen la vi ju till det här med ett antal öppna frågor då; drömmar och önskemål, förväntningar och rädslor och sådär och det var ju det som blev de riktiga kvalitéerna. (intervju 1)
<i>Medbeslutande</i>	Ej förekommande	Ej förekommande
<i>Hålla hög kvalitet</i>	Medel. Intervju 1, 3 och 4, ofta i förhållande till något annat eller om dialoger generellt. Inlägg i Dialogguiden (SKR, 2019c)	"Samarbetet över gränserna möjliggör och engagerar, inte bara oss i projektet, utan även våra boende på Drottninghög då de ofta kan föra fram sina åsikter." (SKR, 2019c)

	Dialogdesign 2015	Exempel
Motiv		
<i>Demokrati</i>	Starkt. Intervju 2 och arbetsplanen för Dialogdesign (Arkitekter utan gränser, u.å.)	"Processens mål är att ge stöd åt kommunens strategiska plan för att öka social hållbarhet i Drottninghög, men även att öka medborgarnas upplevda kvaliteter i området genom att involvera medborgarna i processen." (Arkitekter utan gränser, u.å.) "Sen så presenterade vi de ramarna för gruppen, och gruppen hade möjlighet att påverka de ramarna. Och likaså sen varje delinnehåll inom varje sån liksom bubbla eller ram, så hade man då möjlighet att påverka" (intervju 2)
<i>Effektivitet</i>	Starkt. Intervju 2 och arbetsplanen för Dialogdesign (Arkitekter utan gränser, u.å.)	"...genom att i deltagandeprocesser generera idéer för nya design- och implementeringslösningar för stadsodling, men också för förnyelsen av de publika ytorna i Drottninghög" (Arkitekter utan gränser, u.å.)
<i>Legitimitet</i>	Starkt. Intervju 2 och arbetsplanen för Dialogdesign (Arkitekter utan gränser, u.å.)	"Jamen, grundläggande motivet är ju helt enkelt att skapa tätare band, eller samband, mellan invånaren och staden" (intervju 2)
<i>Institutionella arrangemang</i>	Ej förekommande	Ej förekommande
Begränsningar		
<i>Institutionella arrangemang</i>	Starkt. Intervju 2.	"Det fanns ju en jättetydlig utmaning för oss, var ju att släppa in invånarna, eller alla de här odlarna, i alla de processer som normalt sett är helt stängda för utomstående." (intervju 2)
<i>Bristande kvalitet</i>	Starkt. Intervju 2	"Samtidigt så kan man alltid fundera på... Är det verkligen ett demokratiprojekt i och med att det då i den är gruppen är några som är väldigt röststarka och de hörs väldigt mycket mer än resten av gruppen osv. Så det finns ju alltid en såhär... avvägning då." (intervju 2)
<i>Resurskrävande</i>	Starkt. Intervju 2 och arbetsplanen för Dialogdesign (Arkitekter utan gränser, u.å.)	"Följande risker har identifierats i processen och måste från start genomföra riskhantering med avseende på identifierade risker: (...) Avsaknad av engagemang bland medborgarna Avsaknad av engagemang från processdeltagare och intressenter inom organisationen" (Arkitekter utan gränser)
<i>Yttre faktorer</i>	Ej förekommande	Ej förekommande
Strategier		
<i>Information</i>	Svag. Intervju 2, främst information för att komma vidare till nästa nivå.	"Den första träffen var en inspirationsföreläsning. Den andra träffen var en gemensam studieresa till Malmö, där vi tittade på andra odlingsprojekt." (intervju 2)
<i>Konsultation</i>	Medel. Intervju 2 och arbetsplanen för Dialogdesign (Arkitekter utan gränser, u.å.)	"SWOT-karta (klassisk fyrfältskarta), områdeskarta där styrkor, svagheter, möjligheter och hot är utsatta geografiskt runt om grönområdet." (Arkitekter utan gränser, u.å.)
<i>Dialog</i>	Starkt. Intervju 2 och arbetsplanen för Dialogdesign (Arkitekter utan gränser, u.å.)	"...det ena var att vi klippte och klistrade. Ehh... Och i olika grupper, och man fick presentera olika tankar. (...) Det andra var att vi byggde modell och det tredje var att vi var ute på plats och spredde i marken och satte ut pinnar och grejer." (intervju 2)
<i>Inflytande</i>	Starkt. Intervju 2 och arbetsplanen för Dialogdesign (Arkitekter utan gränser, u.å.)	"Vidare är det viktigt att påpeka att den exakta workshop metodologin måste vara öppen för förändring, så att deltagarna själva får vara med och bestämma hur arbetet bäst går framåt." (Arkitekter utan gränser, u.å.)
<i>Medbeslutande</i>	Svag. Intervju 2	"Just det här engagemanget, det har gjort liksom att folk har tagit till sig det och folks känner alla som är med och sådär. Och likaså när de valde platsen, så valde de också den plats där flest människor passerar för att det ska bli en riktigt mötesplats." (intervju 2)
<i>Hålla hög kvalitet</i>	Medel. Intervju 2 och arbetsplanen för Dialogdesign (Arkitekter utan gränser, u.å.)	"Processen har som mål att involvera samtliga intressenter som är aktiva i processen" (Arkitekter utan gränser, u.å.)

	Kommande invånardialog	Exempel
Motiv		
<i>Demokrati</i>	Starkt. Intervju 1 och 3	"Och den här typen av dialoger som vi bedriver då är en annan typ av pusselbit. Ehh... Som alltså tillsammans då lägger någon slags grund för att, alltså att förändra ett område tillsammans med invånarna på riktigt." (intervju 1)
<i>Effektivitet</i>	Starkt. Intervju 1, 3 och 4	"Men att det finns en kärna som vi gärna skulle vilja kvantifiera någonting kring liksom, men när det gäller till exempel vanor kopplat till transport, hur långt man, om man säger – det här mobilitetsbenet vill vi lära oss mer om den här gången." (intervju 1) "Men, det som är gemensamt är ju återigen det här att man tittar liksom på det här, jamen vad har man för behov, hur uppfylls de idag?" (intervju 4)
<i>Legitimitet</i>	Svagt. Lite i intervju 4 och 1. Handlar mer om ett generellt synsätt.	"Jamen alltså, om det görs på rätt sätt så påverkar det ju ehh... Jättemycket, och på ett väldigt positivt sätt. Framförallt i att det bygger förtroende." (intervju 1)
<i>Institutionella arrangemang</i>	Svagt. Lite i intervju 3 men inte enbart kopplat till kommande dialog	Ej förekommande
Begränsningar		
<i>Institutionella arrangemang</i>	Medel. Intervju 1	"Och det är inte bara mobilitet vi ska prata om, utan det är en del som inte känns riktigt lika självklara som lägenhetsstandard till exempel." (intervju 1)
<i>Bristande kvalitet</i>	Medel. Svag i intervju 1, stark i intervju 4	"Nu tror jag att utmaningen kommer vara att hur får vi med dem som är nyinflyttade. Alltså, där finns ju flera projekt som kommer bli färdiga och då måste vi liksom få med dem i det här med dialogarbetet också." (intervju 4)
<i>Resurskrävande</i>	Starkt. Intervju 1, 3 och 4	"Alltså, begränsningar är att... Att det tar tid (...) Även om vi vet att man tjänar igen tiden sen så är det alltid svårt att, att få tid att göra någonting som innebär att man ska undvika problem" (intervju 4)
<i>Yttre faktorer</i>	Starkt. Intervju 1 och 4	"Eftersom det är så otajmat nu med corona. Både med hänseendet att träffa människor nu och sitta vid deras köksbord, ehh... Men också rent liksom, var skulle den här då... Kommunikationsinsatsen landa rent i bruset, liksom?" (intervju 1)
Strategier		
<i>Information</i>	Svagt. Intervju 1 och 3. Information för att komma vidare till en annan nivå. Mötesanteckningar (Landsbo, 2020)	"Det finns lite information också om de som vi samarbetar med också i den här dialogen, för med tanke på vilket fokus det är idag på invånardialog och engagemang, så har vi ju ett antal... vad ska man säga, underprojekt då, eller partners in i den här dialogen." (intervju 1) "Redan i inbjudan ange några typexempel på process och resultat vid förra omgången; varför vi frågade, vad vi fick som svar, vad vi mer fick veta (överinformation?), och vad vi gjort av detta (action och konkreta resultat)." (Landsbo, 2020)
<i>Konsultation</i>	Starkt. Intervju 4	Nu är vi inne mycket inne i, faktiskt i produktionsfas, och då handlar dialogerna kanske om andra saker. Det handlar kanske mer om att hur ska vi hantera störningar..." (intervju 4)
<i>Dialog</i>	Starkt. Intervju 1	"Strategin, någon slags grundläggande strategi för att kunna genomföra detta och verkligen liksom ha framgång i det, det är att låta samtalen vara ganska så öppna." (intervju 1)
<i>Inflytande</i>	Svagt. Intervju 1 och 3, inte direkt relaterad till invånardialogen. Mötesanteckningar (Landsbo, 2020)	"Eller en hyresgäst som vill testa... Jag vet inte, foodtruck eller någonting, ehh... någon liten så, företagsidé, kan man koppla ihop med Visionsfonden som också är på Drottninghög nu och vill hitta engagerade invånare." (intervju 1) "Vi vill gärna ställa frågor kring vad individer är intresserade av att engagera sig i i den fortsatta utvecklingen eller initiativ som individen vill driva" (Landsbo, 2020)
<i>Medbeslutande</i>	Ej förekommande	Ej förekommande
<i>Hålla hög kvalitet</i>	Starkt. Intervju 1 samt mötesanteckningar (Landsbo, 2020)	"Vi har ju tänkt då slumpmässigt urval, ringa upp ehh... och boka tid och då, på hyresgästens villkor, men med erfarenheten att många vill träffas i hemmet." (intervju 1) "Vi ser alla positivt på att få forskarmedverkan i processen" (Landsbo, 2020)

	Dialog om torgutveckling	Exempel
Motiv		
<i>Demokrati</i>	Starkt. Intervju 2 och mötesanteckningar (Landsbo, 2019)	"Jamen i grunden är det... I grunden är det samma, att öka engagemanget för en plats." (intervju 2) "Möjligheten att engagera olika grupper med olika inriktning och utgångspunkter" (Landsbo, 2019)
<i>Effektivitet</i>	Medel. Intervju 2	"Man får en bättre förståelse för vad folk vill" (intervju 2)
<i>Legitimitet</i>	Svagt. Intervju 2, handlar inte enbart om kommande dialog om torgutvecklingen.	"Och tar man tar tillvara på den här dialogen då eh, så eh... så ökar det förtroendet för de processerna som, som ändå sker." (intervju 2)
<i>Institutionella arrangemang</i>	Ej förekommande	Ej förekommande
Begränsningar		
<i>Institutionella arrangemang</i>	Starkt. Framhålls som en starkare begränsning än i Dialogdesign i intervju 2.	"För att om jag var missnöjd förra gången med att jag inte fick ihop gestaltningen, så kommer det vara ännu svårare den här gången." (intervju 2)
<i>Bristande kvalitet</i>	Starkt. Framhålls som en starkare begränsning än i Dialogdesign i intervju 2.	"När man jobbar med torg, och med den tanken utifrån H22 också, att även besökare ska kunna vara med och engagera sig i den här platsen, eh... Då får man ju helt andra förutsättningar. (...) Det bli många fler åldrar, det blir inte alls så definierat vem som är vem eller vad man tycker och tänker, utan det kommer bli mycket mer, större mångfald på, på vad folk tycker och tänker. Vilket gör det mycket svårare!" (intervju 2)
<i>Resurskrävande</i>	Medel. Intervju 2 och i viss mån mötesanteckningar (Landsbo, 2019). De senare är dock riktat främst mot begränsningar för torgutvecklingen generellt snarare än dialogerna.	"Men det är svårt. Dels så kan man ju trötta ut folk med för mycket dialog. Och inte minst om det sker i tidiga skeden" (intervju 2)
<i>Yttre faktorer</i>	Svagt. Intervju 2	"Men, det finns inget sånt verktyg än utan det är en sån process som vi håller på, just nu faktiskt, att kolla på hur ett sånt verktyg skulle kunna vara." (intervju 2)
Strategier		
<i>Information</i>	Ej förekommande	Ej förekommande
<i>Konsultation</i>	Svagt. Mötesanteckningar (Landsbo, 2019)	"Hela det framtida torget iordningställs som ett tillfälligt torg, med inslag av provisoriska ytor, installationer och konstruktioner som både är idégenererande och inspirerande och som kan fungera väl för genomförande av H22." (Landsbo, 2019)
<i>Dialog</i>	Medel. Intervju 2	"...så är det viktigt att när man är inne i en förändringsprocess, få med sig folket i den processen" (intervju 2)
<i>Inflytande</i>	Medel. Intervju 2	"Att de är med, och de blir en del i den här processen så det känner precis det här ägandeskapet som jag pratade om tidigare" (intervju 2)
<i>Medbeslutande</i>	Svagt. Intervju 2.	"Och samtidigt så vill man inte heller missa de dialogbitarna att kunna vara med och påverka frågeställningar eller att, att liksom utforma projekt" (intervju 2)
<i>Hålla hög kvalitet</i>	Medel. Intervju 2, mötesanteckningar (Landsbo, 2019)	"Och då ser jag att tekniken skulle vara möjlig att använda där, att använda 3D-teknik på olika sätt för att illustrera hur framtiden skulle kunna se ut." (intervju 2) "På detta sätt skapas både intressanta processer fram till, under och efter mässan" (Landsbo, 2019)